

Διάλογος

ISSN: 2529-170X

ΤΕΥΧΟΣ

123

ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2026

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

«Διορθόδοξος Σύνδεσμος Πρωτοβουλιών Γονέων»
υπό την αιγίδα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου
Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Τερωνόμου

Ίδρυτής: π. Αντώνιος Αλεβιζόπουλος (†)

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός, Επίσκοπος Μπουκόμπα κ. Χρυσόστομος,
Αρχιμ. Μελέτιος Στάθης, Οίκον. Ανδρέας Γκατζέλης, Κωνσταντίνος
Παπαχριστοδούλου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός, Ιασίου 1, Αθήνα

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Οικονόμος Ανδρέας Γκατζέλης

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Μητροπολίτης Βράτσας κ. Γρηγόριος, Βουλγαρία – Επίσκοπος Καρ-
πασίας κ. Χριστοφόρος, Κύπρος – Επίσκοπος Μπουκόμπα κ. Χρυσό-
στομος – Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Βαρσανούφιος, Πολωνία – Ηγού-
μενος Θεοφάνης Λουκιάνωφ, Ρωσία – Καθηγητής Cipriani Streza,
Ρουμανία – Γεωργία Μπουρδάκου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός – Οίκον. Ανδρέας Γκατζέλης –
Κων/νος Παπαχριστοδούλου

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ:

«Πανελλήνια Ένωση Γονέων για την Προστασία του Έλληνορθόδοξου
Πολιτισμού, της Οικογενείας και του Ατόμου» (ΠΕΓ). Ταχ. Διεύθυν-
ση: Τ.Θ. 60120, 153 43 Αγία Παρασκευή Αττικής, Τηλ.: 210 6396665
Fax: 210 6082219, <http://www.ppu.gr> e-mail: pegppu@gmail.com.

DIALOGOS

OWNER:

Inter-Orthodox Union of Parents' Initiatives, under the auspices
of His Beatitude, Ieronimos, Archbishop of Athens and all Greece

FOUNDER:

Father Antonios Alevizopoulos (†)

DIRECTOR:

Rev. Kyriakos Tsouros, P.O. Box 60120 -
153 43 Aghia Paraskevi, Athens

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ κυκλοφορεί και αποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ. Σκο-
πός μας είναι η ενημέρωση του Όρθοδόξου Πληρώματος στα
θέματα της σύγχρονης πλάνης και η προσφορά βοήθειας,
στό μέτρο του δυνατού, στα θύματα των νεοφανών αιρέσεων
και στις οικογένειές τους. Για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε
την εργασία μας, είναι απόλυτως αναγκαία η ήθικη και υλική
συμβολή σας. Προαιρετικές εισφορές για τη συνέχιση της έρ-
γασίας μας γίνονται με ευγνωμοσύνη δεκτές με ταχυδρομική
έπιταγή στη διεύθυνση της ΠΕΓ ή με τραπεζική έπιταγή στην

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 180/296004-44,
IBAN: GR57 0110 1800 0000 1802 9600 444.

Έκτύπωση - κατασκευή

Αφοί Χ.Ε. ΔΟΥΚΑ & Σία Ο.Ε.
Λοϊράνης 11, Αχαρνάι, τηλ. 210 2382910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Η γιόγκα κατά τους διδασκάλους της», ΙΑ' μέρος, του Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού	1
«Ουνιταριανικές και ελεύθερες χριστιανικές εκκλησίες», του Πρωτ. Βασίλειου Α. Γεωργόπουλου	4
«Μελετώντας τό Πεντηκοστιανικό κίνημα», Δ' μέρος, του Πρωτ. Νικολάου Κωνσταντινίδη	6
«Η "Εκκλησία του Παντοδύναμου Θεού", Α' μέρος, του Κων/νου Παπαχριστοδούλου	9
«Η ανάσταση των κατοίκων των Σοδόμων και των Γομόρρων στίς εκδόσεις της Έταιρείας Σκοπιά», του Γεωργίου Τσώτσου	14
«Πώς να σταθείτε κοντά στους αγαπημένους σας που έχουν παρασυρθεί από αίρεση», επιμέλεια-μετάφραση Μαρία Στεργίου	19

Ειδήσεις - Σχόλια

«Τραγωδία στο Πετροχάν της Βουλγαρίας»	22
--	----

Ραδιοφωνικές εκπομπές	18
-----------------------------	----

TABLE OF CONTENTS

"Yoga according to its teachers", Part 11, by Protopresbyter Father Kyriakos Tsouros	1
"Unitarian and free Christian Churches", by Protopresbyter Father Vassileios A. Gheorgopoulos ...	4
"Studying the Pentecostal movement", Part 4, by Protopresbyter Father Nikolaos Konstantinides	6
"The 'Church of Almighty God'", Part 1, by Constantinos Papachristodoulou	9
"The resurrection of the inhabitants of Sodom and Gomorrah in the publications of the Watchtower Society", by Gheorghios Tsotsos	14
"How to stand by your loved ones who have been led astray by a heresy", edited-translated by Maria Sterghiou	19

News - Comments

"A tragedy in Petrokhan, Bulgaria"	22
--	----

Radio programmes	18
------------------------	----

Η ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΤΗΣ¹

του Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού
Γραμματέως της Σ. Έ. επί των Αίρέσεων

(ΙΑ' μέρος)²

Ο Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας και Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Αναστάσιος, δίνει ένα σύντομο και περιεκτικό όρισμό της Γιόγκα: «Ως “γιόγκα” επίσης χαρακτηρίζονται οι διάφορες κατευθύνσεις και μέθοδοι, τίς οποίες έχει διαμορφώσει ή ινδική παράδοση στο πέρασμα των αιώνων, για να επιτύχει τη λύτρωση του ανθρώπου και την ένωσή του με τό Απόλυτο. Οι τρεις βασικοί τύποι Ινδικής θρησκευτικότητας για την επιδίωξη της σωτηρίας, των έργων, της γνώσεως, της αφοσιώσεως, αποκαλούνται αντίστοιχα “κάρμα-γιόγκα», “τζνάνα-γιόγκα”, “μπάκτι-γιόγκα”»³.

Στή συνέχεια αναφέρεται στο πώς παρουσιάστηκε η Γιόγκα στον Δυτικό κόσμο: «Στό δυτικό κόσμο η γιόγκα αρχικά παρουσιάστηκε σαν ένα είδος “γυμναστικής”, σαν μέθοδος χαλαρώσεως και ψυχολογικής ηρεμίας. Η βασική της διαφορά από τη γνωστή γυμναστική βρίσκεται, εκτός των άλλων, στη χαρακτηριστική της ακινησία. Αρκετές από τίς ασκήσεις της γιόγκα παρουσιάζουν αυτές καθαυτές όρισμένα θετικά αποτελέσματα πάνω σε μερικά άτομα

- πράγμα πού, άλλωστε, συμβαίνει και μέ ασκήσεις άλλων συστημάτων. Γενικά όμως οι ασκήσεις αυτές τοποθετούνται μέσα σ' ένα πλαίσιο ινδουϊστικών αντιλήψεων και αποτελούν στάδια ενός ευρύτερου όλου, μιᾶς γενικότερης πνευματικής πορείας. Στήν πλήρη τους ανέλιξη αποσκοπούν πολύ μακρύτερα από τά όρια μιᾶς σωματικής ευεξίας. Αὐτά πού προηγούνται στίς ασκήσεις γιόγκα, όπως κι αὐτά πού ἔπονται - τά όποια κατά κανόνα οί πολλοί ἀγνοοῦν - σχετίζονται στενά μέ συστήματα «διαλογισμού» καί ἐμπειριῶν, πού βρίσκονται φορτισμένα μέ ινδουϊστικές φιλοσοφικο-θρησκευτικές θεωρίες καί ἀξιώματα, κυρίως μέ τή διδασκαλία περί μετενσαρκώσεως».

Στή συνέχεια διευκρινίζει: «Καί γιά νά γίνουμε περισσότερο παραστατικοί: ὅπως οί γονυκλισίες (οί «μετάνοιες» τῆς μοναχικῆς μας παραδόσεως) δέν εἶναι ἀπλές κινήσεις τοῦ σώματος, ἀλλά ἔχουν σχέση μέ ἕνα γενικότερο πιστεύω καί ἐκφράζουν μιᾶ συγκεκριμένη διάθεση καί τάση ψυχῆς ἀποβλέποντας σέ πνευματικούς σκοπούς, κατά παρόμοιο τρόπο - τηρουμένων, βεβαίως, πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν - οί συνθετότερες ασκήσεις τῆς γιόγκα ἔχουν συνάρτηση μέ Ινδουϊστικές παραστάσεις καί σκοπεύουν τελικά σέ πνευματικές θρησκευτικές ἐμπειρίες»⁴.

Περιγράφοντας τό σκηνικό πού κυριαρχεῖ στή Δύση, σημειώνει, ὅτι «Υπάρχουν ποικίλες κατευθύνσεις, κλάδοι, ἀποχρώσεις καί ἐφαρμογές τῆς γιόγκα. Οἱ διάφορες σχολές δέν παρουσιάζουν τά πράγματα ὅλες μέ τόν ἴδιο τρόπο. Στήν Εὐρώπη μάλιστα καί στήν Ἀμερική δορῶν καί προ-

1. Δέν ἔχομε οὐδεμία πρόθεση νά μειώσουμε ἢ νά προσβάλουμε τούς νέους διδασκάλους τῆς Γιόγκα στήν Δύση καί τούς ἀσκουμένους σ' αὐτή, ἢ νά προκαλέσουμε βλάβη σέ Κέντρα ἢ Γυμναστήρια πού τήν ἐντάσσουν στά προγράμματά τους. Μελετοῦμε τήν Γιόγκα ἀπό ἐπιστημονικῆς μόνο πλευρᾶς καί σεβόμαστε τίς διαφορετικές ἀπόψεις καί τά πρόσωπα πού ἀσχολοῦνται μ' αὐτήν.

2. Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού, *Η ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΤΗΣ*, Ὁρθόδοξη θεώρηση, ἔκδ. Π.Ε.Γ., ΑΘΗΝΑ 2025 σελ. 113-119

3. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου Γιαννουλάτου, Μακαριστοῦ πλέον Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας, «Γιόγκα», στό περιοδ. *Πάντα τά Ἐθνη*, τευχ. 2 (1982) σ. 22. Βλ. καί https://apostolikidiakonia.gr/grmain/catehism/theologia_zoi/themata.asp?cat=hist&main=AT_1&file=1.1.htm

4. ὅπ. π.

παγανδίζουν τή γιόγκα αναρίθμητες ομάδες, μέ ιδιορρυθμίες καί ιδιοκατασκευάσματα, τά όποία αποδοκιμάζουν οί γκουρού τής Ινδίας. Όλα πάντως αὐτά τά συστήματα στοχασμοῦ, ἀσκήσεως καί πνευματικῆς ἐμπειρίας, κινοῦνται κατά κανόνα μέσα στίς κατηγορίες σκέψεως καί τίς θρησκευτικές προϋποθέσεις τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, οἱ όποῖες εἶναι ριζικά διαφορετικές ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου πάνω σέ θεμελιώδη θέματα, ὅπως εἶναι τά περί Θεοῦ, κόσμου, ἀνθρώπου, ἐσχάτων, σωτηρίας κ.ἄ. Κυρίως δέ ὁδηγοῦν σέ μιά φοβερή καί ἐπικίνδυνη σύγχυση καί σέ συγκρητισμό, πού ἀρνεῖται τήν οὐσία τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος»⁵.

Ὁ Μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος συμπεραίνει ὅτι «Πρόκειται, τελικά, γιά μιά τεχνική πού ἀποσκοπεῖ στή σύνδεση μέ τό Ἀπόλυτο. Γι' αὐτήν ὅμως, δέν ἔχουν κανένα νόημα οἱ κεντρικές χριστιανικές ἀληθιές περί Χριστοῦ-Σωτῆρος, χάριτος, ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, Σταυροῦ-Ἀναστάσεως»⁶.

Ἀναφερόμενος στήν προσπάθεια νά προβληθεῖ ἡ Γιόγκα ἀπλῶς ὡς γυμναστική, παρατηρεῖ: «Δημόσια, ἡ γιόγκα προβάλλεται σάν «εἶδος γυμναστικῆς» καί συνήθως γίνεται λόγος ἀποκλειστικά καί μόνο γιά τίς ἀσκήσεις τῶν μυϊκῶν καί νευροφυτικῶν κέντρων, γιά τίς ἀσκήσεις ἀναπνοῆς καί τά παρόμοια. Δηλαδή ἀπό τά στάδια πού ἀναφέραμε στό προηγούμενο σημείωμα περιορίζονται στό τρίτο, ἔλεγχος σώματος, καί τό τέταρτο, ρύθμιση ἀναπνοῆς, ἐνῶ μερικές φορές προχωροῦν καί στό πέμπτο στάδιο, συγκράτηση τῶν αἰσθήσεων, καί στό ἕκτο, συγκέντρωση τῆς προσοχῆς. Ἀρκετές ιδιωτικές σχολές προσπαθοῦν κάπως νά ἀποθρησκευτικοποιήσουν αὐτά τά γυμνάσματα ἀπό τόν ἰνδουϊστικό χαρακτήρα τους, ὥστε νά γίνονται εὐκολότερα ἀποδε-

κτά ἀπό τόν μέσο Ἕλληνα. Ἄλλοι ἐπιχειροῦν νά βεβαιώσουν, ὅτι ἡ "γιόγκα" δέν εἶχε ποτέ οὔτε καί ἔχει θρησκευτικό χαρακτήρα καί μιλοῦν ἀπλῶς γιά "ἐπιστήμη", "πνευματική ἐπίγνωση", ψυχοσωματική ἀσκηση. Ὅσο ὅμως κι ἂν ἐπιστρατεύονται ιδιόμορφες καί μεγαλοπρεπεῖς λέξεις, γιά νά καλύψουν τήν πραγματικότητα, γεγονός παραμένει ὅτι ὁ καθόλου προσανατολισμός τῆς ἰνδικῆς αὐτῆς τεχνικῆς ἦταν καί εἶναι θρησκευτικός ἢ παραθρησκευτικός... Αὐτό τό "θρησκευτικό πυρήνα" ἀποσιωποῦν καί καλύπτουν τά διάφορα καταστατικά τῶν Κέντρων Γιόγκα μέ γενικές φράσεις. Π.χ. ἰσχυρίζονται ὅτι σκοπός τους εἶναι "ἡ δημιουργία ἀνθρώπων ὁλοκληρωμένων φυσικά, διανοητικά καί πνευματικά"»⁷. Προσθέτει ἀκόμη, ὅτι «Ἄλλωστε, τά ἔντυπα πού κυκλοφοροῦν σέ ἑλληνική μετάφραση φανερώνουν τίς θρησκευτικο-φιλοσοφικές θέσεις τους, (λ.χ. σ' ἓνα περιοδικό μέ τόν τίτλο «Γιόγκα» συνωθεῖται ἀπίθανο ὑλικό ἰνδουϊστικῶν διδασκαλιῶν, ἀκόμα καί προσκλήσεις γιά συμμετοχή σέ ἰνδουϊστικές γιορτές, ὅπως τῆς Σιβαράρτι, 15.2.80). Οἱ σκοποὶ πού περιγράφονται στά καταστατικά τῶν σωματείων αὐτῶν εἶναι γεμάτοι ἀπό προσηλυτιστικό ἐνθουσιασμό, ὅπως «ἡ ἐξάπλωση καί ἡ διάδοσις τῆς Γιόγκα σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους ἀνεξαρτήτως φύλου, ἐθνικότητος, θρησκείας καί κοινωνικῆς τάξεως», «ἡ δημιουργία στερεῶν θεμελιῶν διά τήν ἐφαρμογήν τῆς Γιόγκα εἰς τήν καθημερινήν ζωήν»⁸.

Ὁ Μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος ὁλοκληρώνει τήν σκέψη του ὑπογραμμίζοντας αὐτό τό ὁποῖο καί ἐμεῖς ἐνστερνιζόμαστε, ὅτι δηλαδή: «Στήν Ἑλλάδα βέβαια κατοχυρώνεται ἀπό τό Σύνταγμα «ἡ ἀνεξιθρησκεία καί ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως". Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει, ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ παραπλάνηση τοῦ ἑλληνι-

5. ὁπ.π., σ. 23.

6. ὁπ.π.

7. ὁπ.π., τεῦχ. 3, σσ. 24-25.

8. ὁπ. π., τεῦχ. 3, σ. 25.

κοῦ λαοῦ ἀπό διάφορες ομάδες, μέ παραπειστικές δηλώσεις γιά τήν ταυτότητά τους καί τούς ἐπιδιωκόμενους σκοπούς τους»⁹.

Ὁ Μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος, σέ ἄλλο ἄρθρο του, στό ὁποῖο συγκρίνει τήν Γιόγκα μέ τόν Ὁρθόδοξο μυστικισμό, σημειώνει χαρακτηριστικά: «Κατά καιρούς μερικοί δυτικοί ἀντιμετώπισαν τό ἐνδεχόμενο νά ἀπομονωθοῦν ὁρισμένοι κανόνες τῆς τεχνικῆς τῆς Γιόγκα, γιά νά χρησιμοποιηθοῦν μέσα σ' ἕνα χριστιανικό πλαίσιο. Καί σέ ἕνα εὐρύ κύκλο ἔχει τεθεῖ τό ἐρώτημα: ἐάν μπορεῖ νά συνδυασθεῖ Γιόγκα καί Χριστιανισμός. Ἡ προσπάθεια ἐντούτοις, νά ἀποσπασθοῦν οἱ ἀσκήσεις ἀπό τίς θεωρίες μέ τίς ὁποῖες βρίσκονται σέ σύζευξη, φαίνεται σάν ἀπόπειρα διαχωρισμοῦ τοῦ μυϊκοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό νευρικό. Γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀνεξαρτοποίηση τῶν ἀσκήσεων τῆς Γιόγκα ἀπό τήν ἔντονη ἰνδουϊστική ἀτμόσφαιρα καί τό ἰνδουϊστικό τῆς ἡθας, προϋποτίθεται μιά νέα πρωτότυπη δημιουργία. Σέ μιά τέτοια περίπτωση, χριστιανική ἐφαρμογή τῆς Γιόγκα θά σήμαινε ἕνα εἶδος ἀσκήσεως, πού θά διευκόλυνε τόν ἄνθρωπο νά ὀδηγηθεῖ σέ μιά βαθειά σιωπή»¹⁰.

Στήν προσπάθεια μερικῶν νά συσχετίσουν τίς τεχνικές τῆς Γιόγκα μέ τήν ἡσυχαστική προσευχή, ὁ Μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος διευκρινίζει τήν ριζική διαφορά μεταξύ τους. «Μερικοί ἐπιχείρησαν νά συσχετίσουν τήν ἡσυχαστική προσευχή

μέ τήν Γιόγκα. Οἱ διαφορές ὁμως παραμένουν ριζικές. Ἡ ἰνδουϊστική τεχνική ξεκινᾷ ἀπό ἐντελῶς διαφορετικές προϋποθέσεις: ἀκολουθεῖ σύνθετους, στή δομή καί στίς συναρτήσεις, δρόμους καί κανόνες, πού συνδέονται πάντοτε μέ τίς μεταφυσικές ἀντιλήψεις τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, γιά νά ὀδηγήσει αὐτόματα στήν ἐπιθυμητή κατάσταση. Γιά τούς ὀρθοδόξους ἡσυχαστές, ἡ προσευχή τοῦ Ἰησοῦ διατηρεῖ ἕνα σαφές χριστοκεντρικό χαρακτήρα. Συνδέεται μέ τόν μυστηριακό μυστικισμό τῆς Ἐκκλησίας, καί μέ τή θεολογία τῆς χάριτος. Πρόκειται γιά δῶρο Θεοῦ, ὄχι γιά κατάληξη ἢ ἐπίτευγμα μιᾶς ψυχολογικῆς τεχνικῆς καί σωματικῆς γυμναστικῆς». «Δέν ἔχουμε, ὅπως θά ἤθελαν οἱ Οὐπανισάντ, μιά ἀπορρόφηση τοῦ "ἄτμαν" μέσα στό ἀπρόσωπο "μπράχμαν", ὅπως τό ἀλάτι διαλύεται, μέσα στόν ἀπέραντο ὠκεανό»¹¹.

Τελικά, εἶναι ριζικά ἀντίθετο καί τό ἀποτέλεσμα τῆς ἡσυχαστικῆς προσευχῆς καί τῆς τεχνικῆς τῆς Γιόγκα: «Ἀντίθετα μέ τόν χριστιανό μοναχό, πού κάνει τόν ἀγώνα του μέσα στό φῶς τῆς ἐλπίδας καί τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, μέσα στή δοξολογική κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας, παραδινόμενος στήν χάρη τοῦ Θεοῦ καί τήν ἀγάπη Του, ὁ γιόγκι κάνει ἕναν ἀγώνα, στόν ὁποῖο ἀρχικά μέν τόν σπρώχνει ἕνας γκουρού, ἀλλά στή συνέχεια προχωρεῖ μόνος του σέ μιά φοβερή μοναξιά, προσπαθώντας νά νεκρώσει κάθε κύτταρο τοῦ προσώπου του, διαλυόμενος μέσα στή σιωπή τοῦ ἀπρόσωπου ἀπολύτου»¹².

(Ἡ συνέχεια στό ἐπόμενο).

9. ὅπ. π., σ. 25.

10. Ἐπισκόπου Ἀναστασίου Γιαννουλάτου Μητροπολίτου Ἀνδρούσης, «Γιόγκα καί Ὁρθόδοξος μυστικισμός», περιοδ. Σύναξη, τεύχ. 27, σ. 35. Βλ. καί προηγούμενο ἄρθρο του, σ. 24.

11. ὅπ.π., σ.σ. 35-36.

12. ὅπ.π., σ. 37.

Ἰστοσελίδα τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

www.ecclesia.gr, e-mail: ierasynodos@ecclesia.gr

Ἰστοσελίδα τῆς ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ:

www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/heresies/HERESIES.HTM

e-mail: aireseis@gmail.com τηλ. 210 7272240-3, fax: 210 7272244

Ἰστοσελίδα τῆς Π. Ε. Γ.: www.ppu.gr τηλ. 210 6396665, fax: 210 6082219

ΟΥΝΙΤΑΡΙΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ¹

του Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργόπουλου,
Αναπληρωτή Καθηγητή Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Οί Ούνιταριανικές και Έλεύθερες Χριστιανικές Εκκλησίες (Unitarian and Free Christian Churches) συγκροτήθηκαν θεσμικά στο Ένωμένο Βασίλειο το 1928 με την ίδρυση της General Assembly of Unitarian and Free Christian Churches. Η οργάνωση αυτή προέκυψε από τη συνένωση προϋπαρχουσών ενώσεων φιλελεύθερων χριστιανικών και αντιτριαδικών κοινοτήτων, των οποίων οι ρίζες ανάγονται κυρίως στους 18ο και 19ο αιώνες.

Η παράδοση αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του φιλελεύθερου χριστιανισμού και χαρακτηρίζεται από την απουσία δεσμευτικών δογματικών διατυπώσεων. Αντί της όμολογιακής ενότητας, δίνεται έμφαση στην ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης, στην ατομική αναζήτηση νοήματος και στην ήθικη διάσταση της θρησκευτικής ζωής. Στη σύγχρονη μορφή της, η Γενική Συνέλευση εκπροσωπεί περίπου 150 αυτόνομες κοινότητες, στις οποίες συμμετέχουν άτομα με ποικίλες θρησκευτικές και φιλοσοφικές τοποθετήσεις, συμπεριλαμβανομένων ούμανιστών και άγνωστικιστών.

Η θεολογική ταυτότητα των κοινοτήτων αυτών δεν συγκροτείται γύρω από ένα ενιαίο και καθολικά αποδεκτό σύστημα διδασκαλίας. Ωστόσο, μπορούν να εντοπιστούν ορισμένες χαρακτηριστικές θεολογικές τάσεις, ιδίως σε σχέση με την ιστορική εξέλιξη του Ούνιταριανισμού. Μεταξύ

αυτών περιλαμβάνονται ή έμφαση στην ενότητα του Θεού, σε αντιδιαστολή προς το τριαδικό δόγμα, καθώς και το ίδιο ισχύει και για την αντίληψη, που περιορίζει τον Ιησού Χριστό σε ένα απλό ήθικό πρότυπο ή διδάσκαλο, απογυμνώνοντάς Τον πλήρως από κάθε έννοια θεϊκής ύποστασης και αρνούμενη ουσιαστικά τη θεότητα Του. Παράλληλα, αναγνωρίζεται ή ικανότητα του ανθρώπου για ήθικη πρόοδο και ο ρόλος της λογικής στην κατανόηση της θρησκευτικής έμπειρίας. Οί θέσεις αυτές, ωστόσο, δεν υιοθετούνται καθολικά από το σύνολο των μελών, γεγονός που αντανακλά τον πλουραλιστικό χαρακτήρα των κοινοτήτων.

Η εξέλιξη των Ούνιταριανικών Εκκλησιών οδήγησε στη διαμόρφωση ευρύτερων φιλελεύθερων θρησκευτικών σχηματισμών, οι οποίοι ενσωματώνουν στοιχεία από διαφορετικές πνευματικές και θρησκευτικές παραδόσεις. Οί Έλεύθερες Χριστιανικές Εκκλησίες, αν και διατηρούν συχνά πιο έμφανη αναφορά στη χριστιανική παράδοση, συμερίζονται την έμφαση στην ελευθερία της πίστης και την απόρριψη αυστηρών δογματικών περιορισμών. Στη σύγχρονη πραγματικότητα, ή διάκριση μεταξύ των δύο ρευμάτων δεν είναι πάντοτε σαφής, καθώς πολλές κοινότητες αυτοπροσδιορίζονται ταυτόχρονα και με τους δύο όρους.

Στο λατρευτικό επίπεδο, οι κοινότητες αυτές χαρακτηρίζονται από ποικιλία μορφών λατρείας. Οί θρησκευτικές συναθροίσεις δεν υπάγονται σε ένα τυπικό και συχνά περιλαμβάνουν στοιχεία τόσο από τη χριστιανική παράδοση όσο και από άλλες θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πηγές.

1. Για την σύνταξη του παρόντος λάβαμε υπόψη : i) Weltkirchen Lexikon, Stuttgart 1960. ii) The World Christian Encyclopedia: A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World, Oxford 22001. iii) The Complete Guide to Christian Denomination. Understanding the History, Beliefs, and Differences, Eugene, Oregon 2015.

Ἡ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς συννύπαρχει μέ τήν ἀναφορά σέ ἄλλα θρησκευτικά ἢ ἠθικά κείμενα, στό πλαίσιο μιᾶς εὐρύτερης ἀναζήτησης πνευματικοῦ νοήματος.

Ἰδιαίτερη ἔμφαση ἀποδίδεται στή σύνδεση τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς μέ τήν κοινωνική καί ἠθική δράση. Οἱ κοινότητες αὐτές συμμετέχουν σέ πρωτοβουλίες πού σχετίζονται μέ ζητήματα ὅπως τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἡ κοινωνική δικαιοσύνη καί ἡ εἰρήνη, θεωρώντας, ὅτι ἡ θρησκευτική ταυτότητα ἐκφράζεται καί μέσω τῆς ἐνεργοῦ παρουσίας στόν δημόσιο χῶρο.

Στή σύγχρονη περίοδο, πολλές ἀπό τίς κοινότητες πού ἀνήκουν στή Γενική Συνέλευση αὐτοπροσδιορίζονται ὡς «liberal faith communities», ὅρος πού ὑποδηλώνει μιᾶ ἀνοικτή καί μὴ ἀποκλειστική προσέγγιση τῆς θρησκευτικότητας. Στό πλαίσιο αὐτό, ἡ πίστη δέν νοεῖται ὡς καθορισμένο σύστημα δογμάτων, ἀλλά ὡς ἐξελεγκτική διαδικασία προσωπικῆς καί συλλογικῆς ἀναζήτησης, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τή συνύπαρξη διαφορετικῶν κοσμοθεωριῶν.

Σημείωση τῆς Σύνταξης

- Τά ἐνυπόγραφα ἄρθρα ἐκφράζουν τίς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων τους. Ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ δέν φέρει εὐθύνη γιά τίς ἀπόψεις τῶν ἀρθρογράφων.
- Τήν εὐθύνη γιά τίς ἐκφραζόμενες ἀπόψεις στίς δημοσιευόμενες ἐπιστολές φέρουν ἀποκλειστικά οἱ ἐπιστολογράφοι καί ὄχι ἡ Συντακτική Ἐπιτροπή.
- Οἱ ἀναδημοσιεύσεις σχολίων ἢ πληροφοριῶν ἀπό ξένα ἢ ἐλληνικά περιοδικά καί ἄλλα ἔντυπα ἢ τό διαδίκτυο δημοσιεύονται μέ κάθε ἐπιφύλαξη, ἀφοροῦν σέ ἀπόψεις καί δέν στοχεύουν στήν προσβολή ἢ στήν ἀπομείωση τῆς τιμῆς καί τῆς ὑπολήψεως τῶν προσώπων, στά ὁποῖα ἀναφέρονται καί τά ὁποῖα σεβόμεθα δεόντως.
- Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευση, κατόπιν ἀδείας ἀπό τήν Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ.

Ἄν ἀξιολογήσουμε βασικές θεολογικές παραμέτρους τῶν ἀνωτέρω κινήσεων μέ βάση τήν παραδοσιακή λουθηρανική καί Μεταρρυθμισμένη (Καλβινική) θεολογική διδασκαλία, πρέπει νά ἐπισημάνουμε τά ἀκόλουθα. Ἡ θεολογική προβληματική πού ἀναδεικνύεται ἀπό τίς Οὐνιταριανικές καί Ἑλεύθερες Χριστιανικές Ἐκκλησίες, ὅπως περιγράφονται, βρίσκεται σέ ριζική ἀντίθεση μέ τή λουθηρανική καί τήν Μεταρρυθμισμένη διδασκαλία. Ἡ ἄρνηση τοῦ τριαδικοῦ δόγματος καί ἡ ἀμφισβήτηση τῆς θεότητας τοῦ Χριστοῦ δέν ἀποτελοῦν ἀπλῶς διαφορετικές ἐρμηνεῖες, ἀλλά συνιστοῦν ἄρνηση τῆς ἴδιας τῆς χριστιανικῆς Ἀποκάλυψης. Ἡ οὐνιταριανική θεώρηση τῆς «ἐνότητας τοῦ Θεοῦ» δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ θεολογική παραλλαγή, ἀλλά θεμελιώδης ἀπόκλιση ἀπό τήν ἀποστολική πίστη.

Παράλληλα, ἡ παρουσίαση τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἀπλοῦ ἠθικοῦ διδασκάλου συγκρούεται μέ τό σωτηριολογικό πυρήνα καί τῶν δύο προτεσταντικῶν κλάδων. Ἡ αὐστηρῶς ἠθική ἐκδοχή τῆς Χριστολογίας καταλύει τό ἴδιο τό γεγονός τῆς σωτηρίας, μετατρέποντας τό Εὐαγγέλιο σέ ἀνθρωποκεντρικό ἠθικό πρόγραμμα.

Τέλος, ἡ αἰσιόδοξη ἀνθρωπολογία καί ἡ ἔμφαση στή λογική πού χαρακτηρίζουν τίς Οὐνιταριανικές καί Ἑλεύθερες Χριστιανικές Ἐκκλησίες βρίσκονται σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τή λουθηρανική διδασκαλία περί τῆς ἀνελευθερίας τῆς βούλησης καί μέ τήν καλβινική διδασκαλία περί τῆς ὀλικῆς διαφθορᾶς τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης.

Ἡ ὀρθολογιστική καί πλουραλιστική προσέγγιση δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς διαφορετικό θεολογικό ὕφος, ἀλλά μιᾶ θεολογική προοπτική ἀσύμβατη μέ τόν λουθηρανικό καί Μεταρρυθμισμένο Χριστιανισμό, οἱ ὁποῖοι —παρά τίς μεταξύ τους διαφορές— συμφωνοῦν στήν πλήρη ἀπόρριψη τέτοιων θεολογικῶν θέσεων, θεωρώντας τις ξένες καί ἀνακόλουθες πρὸς τήν αὐθεντική χριστιανική θεολογία.

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΙΑΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

τοῦ Πρωτοπρ. Νικολάου Κωνσταντινίδη
Master Θεολογίας

(Δ' μέρος¹)

Εἶναι ξεκάθαρο, ὅτι τό κίνημα τοῦ Πεντηκοστιανισμοῦ συνιστᾷ παρακλάδι τῆς Προτεσταντικῆς πτέρυγας. Οἱ πιστοί ἀκόλουθοί του ὁραματίζονται τούς ἑαυτούς τους ὡς γνησίους συνεχιστές τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπως περιγράφεται ἐκτενῶς στό γνῶριμο ἀγιογραφικό χωρίο¹, ἀπό τό ὁποῖο προέκυψε καί ἡ ὀνομασία τους. Ἡ ἀπόπειρα ἐντοπισμοῦ τῶν βασικότερων ἱστορικῶν καί θεολογικῶν ἀναφορῶν τῆς κίνησης ἀποδεικνύεται ἀκαρπη ὄχι ἀσφαλῶς ἐξαιτίας τῆς ποσοτικῆς ἀνεπάρκειας τῶν διαθεσίμων πηγῶν ἀλλά κυρίως τῆς ἀδυναμίας ἐντοπισμοῦ ὁμοφώνων μεταξύ τους συμπερασμάτων πού συντροφεύουν ὑπό κανονικές συνθήκες κάθε ἀντικειμενική καί ἐπιστημονική θεώρηση.

Ἡ διάσταση αὐτή ὀφείλεται στή θεμελιώδη προτεσταντική ἀρχή τῆς ἀνάπτυξης μιᾶς προσωπικῆς καί βιωματικῆς ἀντίληψης τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ὅπως ἐκφράστηκε μέ ἐνάργεια ἀπό τά πρῶτα βήματα τῆς ὁμολογίας καί συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ὁρατό καί ἀδιεμφισβήτητο ἀποτέλεσμά της συγκροτεῖ ἀσφαλῶς τό δαιδαλῶδες καί πολυσύνθετο προτεσταντικό οἰκοδόμημα ἀπό τό ὁποῖο ἐξῆλθε κληρονομώντας μέ τή σειρά τῆς ἀναπόφευκτες διασπαστικές τάσεις. Οἱ παραπάνω ἐναρκτήριες ἐπιστημάνσεις στοχεύουν μέ τή βοήθεια συστηματικῶν παραθέσεων, ἐγχωρίων καί ξένων πηγῶν, ὁμοδόξων καί ἐτεροδόξων πεποιθήσεων στήν ὅσο τό δυνατόν σκιαγράφηση τοῦ ἱστορικοῦ – θεολογικοῦ πλαισίου της. Πο-

λύ περισσότερο ὅμως παρέχουν στόν καλοπροαίρετο ἀναγνώστη τή δυνατότητα νά ἐξακριβώσει, ὅτι ἀκόμη καί τά θεμελιώδη θεωρητικά χαρακτηριστικά τῆς κίνησης συνιστοῦν μάρτυρες κατάδειξης ἀνομοιογενῶν, συγκρουόμενων ἐπιχειρημάτων, πού χωρίζουν παρὰ ἐνώνουν τά φίλια πεντηκοστιανικά ὑποσύνολα.

Διαφορετικές ἐκδοχές γιά τήν ἀπαρχή τοῦ κινήματος

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ, ὅτι δέν ὑπάρχει ταύτιση ἀπόψεων ὡς πρὸς τήν ἡμερομηνία ἐναρξης τῆς κίνησης καί ἀνάδειξης τῶν βασικῶν ἐκπροσώπων του. Γιά μερίδα ὁπαδῶν ἡ ἐκκίνηση τῆς ὁμολογίας ἐντοπίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα στό Κάνσας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Στό Τορεκα, πρωτεύουσα τῆς Πολιτείας, σέ μία ἰδιωτικοῦ τύπου βιβλική μελέτη ὁ ἱεροκέρυκας Charles H. Parham ζήτησε ἀπό τούς φοιτητές του νά κατοχυρώσουν ἀγιογραφικά τίς ἀποδείξεις βάπτισης ἐνός πιστοῦ μέ Ἅγιο Πνεῦμα. Κορυφαῖο σημεῖο τῆς ἐρευνας τῶν φοιτητῶν ἀποτέλεσε ἡ διαπίστωση, ὅτι ἡ γλωσσολαλία συγκροτεῖ τό σημαντικότερο χαρακτηριστικό τοῦ ἀγιοπνευματικοῦ βαπτίσματος. Ἀκολούθησε ἡ ἐπίθεση τοῦ διδασκαλικοῦ χεριοῦ τοῦ Parham στή μαθητευόμενη Agnes Ottman, ὅπως ὑπαγόρευαν τά ἀγιογραφικά χωρία. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαφῆς ὑπῆρξε σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τῶν παρευρισκόμενων ἡ ἀπόκτηση μίας ἐκστατικῆς ἐμπειρίας τῆς μαθήτριας, πού συνοδεύτηκε μέ τή χρήση ἄγνωστων μέχρι τότε σέ αὐτή γλωσσῶν. Ἡ πρωτοχρονιά τοῦ 1901 ἔμελλε γιά ὀρισμένους νά χαρακτηριστεῖ ὡς σημεῖο ἐναρξης τῆς κί-

1. Πραξ. 2. 1 – 13.

νησης και ό ιεροκήρυκας Μεθοδιστής ως ό πατέρας του πρώιμου Πεντηκοστιανισμού.

Τήν πατρότητα όμως καθώς και τήν αντίστοιχη τοποθεσία – χρονολογία διεκδικούν ασφαλώς και άλλες ήγερτικές φυσιολογίες. Ένας από τους κορυφαίους μελετητές του Πεντηκοστιανισμού ό Allan Anderson, έντοπίζει τρία τουλάχιστον σημεία ένταξης, πού έκτείνονται από τήν κομητεία Cherokee τής Βόρειας Καρολίνας τό 1890 έως τό Λος Άντζελες τό 1906 δημιουργώντας προφανή προσκόμματα κατά τή συγγραφή ακόμη και βασικών θέσεων τής Πεντηκοστιανικής ιστοριογραφίας.

Κεντρική θέση στό κίνημα διεκδικεί και ό Άφρικανός William J. Seymour. Οί φυλετικές απαγορεύσεις τής εποχής δέν τόν εμπόδισαν νά παρατηρεί τόν Parham και τή διδασκαλία του μέσω ενός μικρού ανοίγματος τής πόρτας στό σχολείο μελέτης τής Βίβλου. Ούτε, επίσης, αποτέλεσε τροχοπέδη στήν πνευματική του εξέλιξη τό γεγονός, ότι τό πρόσωπο πού έξαρχής θαύμαζε κατηγορήθηκε ως όπαδός τής ρατσιστικής οργάνωσης Ku Klux Klan², γεγονός, πού στοίχισε στόν Parham τήν απομόνωσή του από τήν πεντηκοστιανική κοινωνία. Αναπτύσσοντας σχέσεις αμοιβαιότητας και φιλίας μέ κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έδωσε στό κίνημα πρωτοφανή ιεραποστολική προοπτική. Δέν τόν εμπόδισε ούτε ή ευθεία προσωπική επίθεση του πρώην δασκάλου του (Parham), όταν ό τελευταίος κλήθηκε νά πιστοποιήσει τή γνησιότητα των πνευματικών φαινομένων πού λάμβαναν χώρα στίς έκστατικού χαρακτήρα συνάξεις του Seymour στήν όδό Azusa.

2. H.I. Lederle, *Theology with Spirit, The Future of the Pentecostal & Charismatic Movements in the 21st Century*, Word & Spirit Press, Tulsa, Oklahoma 2010, σ. 76. A. Anderson, *An Introduction to Pentecostalism*, Cambridge – New York 2004, σσ. 61 – 62. Α. Καρακαλλινού (Ιερομονάχου), Έν ειρήνη του Κυρίου δεηθώμεν, πρόσκληση στους Πεντηκοστιανούς μέ έρμηνεία των πνευματικών χαρισμάτων, Κοζάνη 2006, σ. 195.

Όχι απλά δέν αποδέχτηκε ως γνήσια και αντιπροσωπευτικά τά «ύπερφυσικά» σημεία πού έβλεπε μπροστά του αλλά όξυνε περαιτέρω τά πνεύματα, όταν δήλωσε μεταξύ άλλων, ότι «αυτή ή διαφυλετική διαστροφή και ό ύπνωτισμός συγκροτούν μία αλλόκοτη μίμηση τής Πεντηκοστής... πού τόν κάνουν νά ντρέπεται φρικτά και τρομερά...»³.

Στίς εισαγωγικές έπισημάνσεις πρέπει νά προστεθεί και ό διαχωρισμός του κινήματος σε τρεις ιστορικές ομάδες, πού συνοδεύεται από ποικίλες αντιδράσεις τόσο έντός όσο και έκτός όμολογιακού χώρου. Ο Ιερομόναχος Αλέξιος, πρώην Μεθοδιστής, αναφέρει στό βιβλίο του, ότι ή γενική διάκριση (κατά τυπική ιστορική προτεραιότητα) σε

- α. Κλασσικό Πεντηκοστιανισμό,
- β. Χαρισματικό Πεντηκοστιανισμό ή Νέο – Πεντηκοστιανισμό και στο
- γ. Τρίτο Κύμα (Υπερδογματικοί Χριστιανοί) ή Χριστιανοί άνευ δόγματος⁴ δέν παρουσιάζει αισθητές ιδεολογικές αποκλίσεις λόγω του ταυτόσημου τρόπου κατανόησης τής δοξασίας τους.

Παρόμοιες τοποθετήσεις τείνουν νά συμφωνήσουν μέ τόν ανωτέρω διακριτό αλλά ιδιότυπο έπιμερισμό. Ο καθηγητής θεολογίας και φημισμένος συγγραφέας Henry I. Lederle τονίζει, ότι αν και οί χρονικές εκκινήσεις τους παρουσιάζουν κάποιες δεκαετίες διαφορά⁵, μεγάλο τμήμα ύποστηρικτών του Τρίτου Κύματος προέρχεται αδιάφευκτα από τά μέλη των πρώτων κινήσεων. Παρόμοιο σχόλιο συναντούμε από τόν Πεντηκοστιανό Allan Anderson σύμφωνα μέ τόν όποιο τό Δεύτερο Κύμα

3. A. Anderson, *An Introduction*, όπ. π. σσ. 40 -41.

4. Α. Αλεβιζοπούλου, (πρωτ.), Έγχειρίδιο αίρέσεων και παραχριστιανικών ομάδων, Αθήνα 1994³, σ. 289. Α. Καρακαλλινού (Ιερομονάχου), Έν ειρήνη, όπ. π., σ. 207.

5. Η Χαρισματική κίνηση έντοπίζεται από τό 1960 και τό Τρίτο Κύμα σχεδόν 20 χρόνια αργότερα.

(ἡ Χαρισματικός Πεντηκοστιανισμός) δέν μπορεῖ νά διακριθεῖ μέ ἐνάργεια ἀπό τόν Κλασσικό Πεντηκοστιανισμό.

Σφοδροί πολέμιοι τῆς ἀπόπειρας κατάδειξης τῆς ιδεολογικῆς ταύτισης τῶν κινήσεων καί τῆς ἀπουσίας ὁποιουδήποτε διαχωρισμοῦ τους παρουσιάζονται κυρίως οἱ ὑποστηρικτές τοῦ Τρίτου Κύματος⁶. Οἱ τελευταῖοι, γνωστοί γιά τήν αὐτοπροβολή τους ὡς ἐκπρόσωποι μίας θρησκευτικοῦ τύπου ἐλίτ πού διαφυλάττουν καί ἐπιβάλλουν τίς θεόσταλτες ἐντολές⁷ στούς ἐνδιαφερόμενους, ἀρνοῦνται ὁποιαδήποτε θεολογική σχέση μέ τίς πρότερες Πεντηκοστιανικές ἢ Χαρισματικές κοινότητες. Τέλος, ὁ ὀρθόδοξος κληρικός καί ἐρευνητής Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος τόνιζε πολύ εὐστοχα, ὅτι ὁ ὅρος Χαρισματικός δέν δημιουργήσε νέα δογματικά σύνορα πού διέκριναν τόν Κλασσικό Πεντηκοστιανισμό ἀπό τά μεταγενέστερα Χαρισματικά ρεύματα, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ ὅρος ἀπέκτησε εὐρύτερο περιεχόμενο χωρίς νά χαθεῖ μέσα στήν ἱστορική του πορεία. Μάλιστα οἱ προσωπικές καί χαρισματικές ἐμπειρίες ὑπερήδησαν τίς ὅποιες δογματικές ἀγκυλώσεις⁸ καί διαφορές καί ἐξαπλώθηκαν σέ γνωστές Προτεστάντικές Ὁμολογίες ἀλλά καί σέ διάφορες Ρωμαιοκαθολικές κοινότητες.

Ἡ εἰσπήδηση, λοιπόν, τῶν Χαρισματικῶν πρακτικῶν σέ ἄλλες χριστιανικές κοινότητες εἶχε ὡς ἄμεση συνέπεια τόν

όλοένα καί συνεχῶς μεταβαλλόμενο ἀριθμό τους. Οἱ στατιστικές ἀναφορές κατέχουν προσωρινή ἀξία. Οἱ Πεντηκοστιανικές – Χαρισματικές κινήσεις δέν ἄργησαν νά περάσουν καί ἀπό τόν Ἑλλαδικό χῶρο. Ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1920 Ἕλληνες ὁμογενεῖς ἐπανῆλθαν στήν πατρίδα ἀπό τίς Ἀμερικανικές Πολιτεῖες καί μετέφεραν ἰδέες τῆς κίνησης. Μέσα σέ μισό αἰῶνα οἱ ἱεραποστολικές ὁμάδες πολλαπλασιάστηκαν καθιστώντας ἀδύνατο τόν ἐντοπισμό τους. Ἀπό τίς σημαντικότερες καί πολυάριθμες στή χώρα μας ὁμάδες συνιστοῦν ἡ Ἐλευθέρα Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ ὁποία ἕως τό ἔτος 2008 ἀριθμοῦσε περί τίς 120 ἐκκλησίες ἀνά τήν ἐπικράτεια.

ΠΗΓΕΣ:

- Ἀλεβιζοπούλου Α. (πρωτ.), Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καί παραχριστιανικῶν ὁμάδων, Ἀθήνα ³1994.
- Anderson A., An Introduction to Pentecostalism, Cambridge – New York 2004.
- Καρακαλλινού Α. (Ἱερομονάχου), Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, πρόσκληση στούς Πεντηκοστιανούς μέ ἐρμηνεία τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, Κοζάνη 2006.
- Faupel W. D., American Pentecostal Movement, A Bibliographical Essay, First Fruits Press, Wilmore, Kentucky 2012.
- Lederle I. H., Theology with Spirit, The Future of the Pentecostal & Charismatic Movements in the 21st Century, Word & Spirit Press, Tulsa, Oklahoma 2010.
- Dunn G. D. J., Baptism in the Holy Spirit, A Re-Examination of the New Testament, teaching on the Gift of the Spirit in Relation to Pentecostalism Today, London ²2010.

6. Βλ. σχετ. Α. Ἀλεβιζοπούλου, (πρωτ.), Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων, ὅπ. π., σσ. 290 -291.

7. Α. Ἀλεβιζοπούλου, (πρωτ.), Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων, ὅπ. π., σ. 291. Α. Anderson, An Introduction, ὅπ. π. σ. 167.

8. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι οἱ Πεντηκοστιανοί τοῦ Τρίτου Κύματος ἀποκαλοῦνται ὅπως ἀναφέραμε καί ὡς Χριστιανοί ἄνευ δόγματος. Ἡ μετατόπιση τοῦ ἐνδιαφέροντός τους ἀπό τά δόγματα στόν κοινό τρόπο κατανόησης τῶν ἐκστατικῶν φαινομένων ἀνεξαρτήτως τοῦ θεολογικοῦ ὑπόβαθρου τῶν Ὁμολογιῶν ἀπ' ὅπου προέρχονται προκάλεσε παντελή ἀδυναμία ὡς πρὸς τόν ἐντοπισμό τους.

Η «ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟΥ ΘΕΟΥ»

του Κων/νου Παπαχριστοδούλου,
Πτ. Θεολογίας, Πρόεδρον του Δ.Σ. τῆς Π.Ε.Γ.

(Α' μέρος)

Είναι ἤδη μερικὰ χρόνια —τουλάχιστον δέκα— ἀπὸ τότε πὺν ἡ κινεζικῆς προέλευσης παραθρησκευτικὴ ὀργάνωση, γνωστὴ διεθνῶς ὡς **Church of Almighty God**, ἀρχισε νὰ ἐμφανίζεται καὶ στὸν ἑλληνικὸ χῶρο. Ἡ παρουσία της, ὅπου καταγράφεται, δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτη, καθὼς συχνὰ ἐμφανίζεται μὲ ἑμμεσες ἢ ἐναλλακτικὲς μορφὲς ταυτότητας.

Απὸ τὰ πρῶτα στάδια τῆς δραστηριότητάς της, φαίνεται ὅτι ἀξιοποίησε συστηματικὰ τὰ μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης —ὅπως τὸ Facebook καὶ τὸ YouTube— μὲ σκοπὸ τὴν προσέγγιση νέων κυρίως ἀνθρώπων καὶ τὴν προβολὴ τοῦ μηνύματός της. Ἡ μέθοδος αὐτὴ, πὺν βασίζεται στὴν ἑμμεση ἐπικοινωνία καὶ στὴν σταδιακὴ γνωριμία, ἔχει παρατηρηθεῖ καὶ σὲ ἄλλες χῶρες, ὅπου ἡ ὀργάνωση ἔχει ἀναπτύξει δράση.

Στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι βαπτισμένοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, ὑπῆρχε διαχρονικὰ μία ἐμφυτὴ ἐπιφύλαξη ἀπέναντι σὲ θρησκευτικὲς ὁμάδες πὺν ἐμφανίζονται μὲ χριστιανικὸ προσωπεῖο ἀλλὰ ἀποκλίνουν ἀπὸ τὴν κυρίαρχη ἐκκλησιαστικὴ παράδοση. Ἡ ἐπιφύλαξη αὐτὴ δὲν ἀπέτρεψε, ὡστόσο, τὴν παρουσία καὶ δράση διαφόρων ὁμάδων σὲ ὅλη τὴν ἐπικράτεια, ὅπως οἱ «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» καὶ κοινότητες πὺν ἐντάσσονται στὸ εὐρύτερο ρεῦμα τῶν Πεντηκοστιανῶν, οἱ ὁποῖες ἀναπτύσσουν ποικίλες μορφὲς θρησκευτικῆς δραστηριότητος.

Ἐνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ πὺν ἀποδίδονται στὴ Church of Almighty God εἶναι ἡ ἔντονη ἀξιοποίηση τῶν ψηφιακῶν μέσων γιὰ τὴ διάδοση τοῦ μηνύματός της.

Ἡ δραστηριότητα αὐτὴ φαίνεται νὰ περιλαμβάνει μορφὲς διαδικτυακοῦ προσηλυτισμοῦ, πὺν ἀναπτύσσονται κυρίως μέσω τῆς πλατφόρμας τοῦ Facebook.

Σὲ πλῆθος σελίδων ἔχει παρατηρηθεῖ, ὅτι τὸ ὁπτικὸ καὶ γλωσσικὸ ὕλικὸ πὺν χρησιμοποιεῖται ἀντλεῖ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ παράδοση —ὅπως εἰκόνες ἀγίων, λειτουργικὲς ἐκφράσεις ἢ ὁμιλίες πὺν μιμοῦνται τὸ ὕφος ὀρθοδόξου κηρύγματος— δημιουργώντας ἕνα περιβάλλον οἰκειότητος γιὰ τὸν δέκτη. Στὶς σύγχρονες ψηφιακὲς συνθῆκες, δὲν ἀποκλείεται νὰ γίνεται χρῆση καὶ τεχνολογιῶν τεχνητῆς νοημοσύνης, γιὰ τὴν παραγωγή ὕλικου πὺν προσομοιάζει σὲ γνωστὰ θρησκευτικὰ πρότυπα.

Στὸ πλαίσιο τοῦ διαδικτυακοῦ προσηλυτισμοῦ πὺν ἐπιδίδεται ἡ «Ἐκκλησία τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ», παρατηρεῖται συχνὰ ἡ

χρήση άπλών και έπαναλαμβανόμενων προτροπών, όπως: «Εάν πιστεύεις, γράψε “Αμήν”». Τέτοιες πρακτικές φαίνεται να λειτουργούν ως αρχικό στάδιο έμπλοκής του χρήστη, καθώς κάθε αντίδραση —σχόλιο ή ένδειξη συμφωνίας— δύναται να ενεργοποιήσει αυτόματες απαντήσεις, που περιλαμβάνουν πρόσκληση για περαιτέρω επικοινωνία ή συμμετοχή σε «ομάδες μελέτης Αγίας Γραφής» κ.ο.κ.¹

I. Ιστορικό

Όπως διαβάζουμε στην επίσημη ιστοσελίδα της Immigration and Refugee Board of

Canada (IRB / CISR),² ή Church of Almighty God είναι γνωστή με πλήθος όνομασιών, μεταξύ των οποίων «Eastern Lightning» (**Ανατολική άστραπή**), «Lightning from the East», «Real God Church», «Second Saviour Sect», καθώς και με κινεζικές ή περιγραφικές αποδόσεις που παραπέμπουν στην έλευση του Θεού στην Κίνα. Η ποικιλία αυτών των όνομασιών αντανακλά τον τρόπο με τον οποίο ή όργάνωση έχει παρουσιασθεί σε διαφορετικά μέρη του κόσμου. Σε αρκετές δημοσιογραφικές και αναλυτικές αναφορές, ή ομάδα χαρακτηρίζεται ως «αίρεση», ενώ άλλες πηγές την περιγράφουν ως «μυστική» ή «παράνομη», ιδίως στο πλαίσιο της λειτουργίας της στην Κίνα. Περαιτέρω, σημειώνεται, ότι ή όργάνωση περιλαμβάνεται στις απαγορευμένες θρησκευτικές κινήσεις από το κινεζικό κράτος, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από φορείς, όπως ή ChinaAid, ή οποία δραστηριοποιείται στο πεδίο της θρησκευτικής ελευθερίας.

Ο Κινέζος **Zhao Weishan** αναφέρεται ως ό κύριος επικεφαλής και όργανωτής της κινήσεως «Eastern Lightning», γνωστής διεθνώς ως Church of Almighty God. Το κίνημα, έμφανίσθηκε κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και αναπτύσσει μία θρησκευτική διδασκαλία, που συνδυάζει στοιχειά χριστιανικής όρολογίας με έντονο άποκαλυπτικό και έσχατολογικό μήνυμα.³

1. Στο Facebook παρατηρείται ή παρουσία πολυάριθμων σελίδων που συνδέονται με την «Εκκλησία του Παντοδύναμου Θεού» με Όρθόδοξο κυρίως περιεχόμενο, καθώς και τίτλους όπως: «**Παναγία Θεοτόκος**», «**Πιστοί της Παναγίας της Τήνου**», «**Πάτερ ήμών**», «**Παντοβασίλισσα Θεοτόκος**», «**Όρθόδοξη σελίδα**», «**Η Παναγία της βοήθειας**», «**Φώς πίστεως**» κ.ά. Παράλληλα, έμφανίζονται και λογαριασμοί που προβάλλονται ως προσωπικοί, με έλληνικά όνόματα, τα όποια συχνά δεν αντιστοιχούν σε πραγματικά πρόσωπα. Στις σελίδες αυτές ένθαρρύνεται ό χρήστης να ανταποκριθεί, συνήθως γράφοντας «Αμήν» ή δηλώνοντας συμφωνία με το περιεχόμενο ή άλληλεπίδραση αυτή λειτουργεί ως άφετηρία για επικοινωνία, καθώς άκολουθεί άποστολή προσωπικού μηνύματος με πρόσκληση για περαιτέρω συζήτηση και συμμετοχή σε συγκεντρώσεις της όργάνωσης.

2. Στο πλαίσιο της μελέτης παραθρησκευτικών ομάδων, ιδιαίτερη σημασία άποκτούν οι εκθέσεις του Immigration and Refugee Board of Canada, οι όποιες παρέχουν συγκεντρωτική πληροφόρηση για τη δράση και την αντιμετώπιση κινήμάτων όπως ή Church of Almighty God. Οι πηγές αυτές, βασισμένες σε ποικίλα δεδομένα (άκαδημαϊκές μελέτες, δημοσιογραφικές αναφορές, μαρτυρίες), άποτελούν ένα πλαίσιο καταγραφής και σύγκρισης διαφορετικών προσεγγίσεων. Ζητήματα έχουν ανακύψει σε διάφορες χώρες, καθώς μέλη της Church of Almighty God επιδιώκουν την αναγνώρισή τους ως πρόσφυγες, επικαλούμενα διώξεις που συνδέονται με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.

3. Όπως έπισημαίνεται σε σχετικό άρθρο της ιστοσελίδας ChinaSource, ή λεγόμενη «Eastern Lightning», γνωστή και ως Church of Almighty God, δεν άποτελεί μία «αίφνιδια άποκάλυψη», αλλά το άποτέλεσμα μίας σταδι-

Τὸ 1993, ὁ Zhao Weishan ἀναφέρεται, ὅτι ἀνεγνώρισε τὴ σύντροφό του Yang Xiangbin ὡς τὴν ἐνσάρκωση τοῦ «**Θηλυκοῦ Χριστοῦ**», ἐνῶ ὁ ἴδιος αὐτοπροσδιορίστηκε ὡς «**Ἀρχιερέας**» ἢ «ὁ ἄνθρωπος ποὺ χρησιμοποιοῦται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα». Ἡ ὁργάνωση ὑποστήριξε, ὅτι ἡ Γιάνγκ εἶναι ὁ «**Θηλυκὸς Χριστός**» καὶ ὅτι ἡ Κίνα εἶναι ὁ τόπος τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

Ἡ ὁργάνωση στηρίζει τὴν ἐρμηνεία τῆς ἀναφορικῆς μὲ τὴν προέλευση καὶ τὴν ἀποστολὴ τῆς, ἐπικαλούμενης τὸ χωρίο τοῦ Ματθαίου 24:27 («ὡς περ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου»). Βάσει αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας, ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ «**παρουσία**» τοῦ Χριστοῦ στὶς ἔσχατες ἡμέρες ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, γεγονός πού συνδέεται μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ κινήματος στὴν Κίνα. Ἀπὸ τὴν ἴδια βιβλικὴ εἰκόνα προέρχεται καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς «**Ἀνατολικὴ Ἀστραπή**» (Eastern Lightning), ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ δηλώσει τὴν ταχύτητα καὶ τὴν καθολικὴ ἐξάπλωση τοῦ μηνύματος, ὅπως ἡ ἀστραπὴ πού διαπερνᾷ ὅλον τὸν οὐρανό.

Ἐπιπλέον, ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ ὡς γυναίκας ἐδράζεται στὸ χωρίο τῆς Γενέσεως 1:27 («καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς»). Βάσει αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας, ὁ Θεός, ἐφόσον δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα Του ὡς ἄρσεν καὶ θῆλυ, δύναται νὰ ἐκδηλώνεται καὶ νὰ ἐνσαρκώνεται τόσο σὲ ἀνδρική ὥς καὶ σὲ γυναικεία μορφή. Κατὰ συνέπεια, ἡ λεγόμενη «**Ἀνατολικὴ Ἀστραπή**» ἐπικαλεῖται τὸ ἐδάφιο αὐτὸ

ακτῆς διεργασίας, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ἓνας ἡγετικὸς πυρήνας ἀναδείχθηκε ἐντὸς ὑπαρχόντων θρησκευτικῶν δικτύων. Τὰ δίκτυα αὐτά, σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια πηγή, ἀναδιορφώθηκαν βαθμιαίᾳ σὲ ἓνα νέο σύστημα πίστεως, περισσότερο συγκεντρωτικὸ καὶ προσωποκεντρικὸ, στὸ ὁποῖο ἡ ἐξουσία καὶ ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία ἐστιάζονται σὲ συγκεκριμένα πρόσωπα.

γιὰ νὰ θεμελιώσῃ θεολογικὰ τὴν ἀντίληψη περὶ γυναικείας ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ στὶς ἔσχατες ἡμέρες.⁴

Τὸ δόγμα τῆς Church of Almighty God διαρθρώνει τὴν ἱστορία τῆς θείας οἰκονομίας σὲ τρεῖς περιόδους — τοῦ **Νόμου**, τῆς **Χάριτος** καὶ τῆς **Βασιλείας**— καὶ προβάλλει τὴν ἰδέα, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπανεμφανίζεται στὴ σύγχρονη ἐποχὴ μὲ γυναικεία μορφή. Τὸ 1995, τὸ κινεζικὸ κράτος κατέταξε τὴν ὁργάνωση στὶς ἀπαγορευμένες θρησκευτικὲς κινήσεις, γεγονός πού ὀδήγησε σὲ ἐντατικὸν ἐλέγχου καὶ πιέσεις.⁵ Ὑπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες, ὁ Zhao καὶ ἡ Yang μετέβησαν στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες περὶ τὸ 2000, ὅπου καὶ ὑπέβαλαν αἴτημα πολιτικοῦ ἀσύλου. Ἀπὸ ἐκεῖ, σύμφωνα μὲ ἀρκετὲς πηγές, ἡ ἡγεσία συνέχισε νὰ κατευθύνει τὴν ὁργάνωση ἐξ ἀποστάσεως, συμβάλλοντας στὴν ἐξάπλωσή της σὲ περιοχὲς τῆς Ἀσίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ὠκεανίας.

II. Διδασκαλία

Ἡ θεολογικὴ γλώσσα καὶ πολλὲς ἔννοιες τῆς «**Ἐκκλησίας τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ**» ἔχουν ρίζες στὸν Προτεστантиσμό τοῦ 19ου αἰώνα, ὁ ὁποῖος μεταδόθηκε στὴν Κίνα μέσω διαθρησκευτικῶν ἱεραποστολικῶν

4. Βλ. σχετικὴ ἀκαδημαϊκὴ μελέτη στὸ περιοδικὸ HTS Theologies Studies / Theological Studies, ἡ ὁποία ἐξετάζει τὰ βιβλικὰ χωρία πού ἐπικαλεῖται ἡ Ἐκκλησία τοῦ «Παντοδύναμου Θεοῦ». https://hts.org.za/index.php/hts/article/view/10291/28047?utm_source=chatgpt.com

5. Στὴν Κίνα, ἰδίως στὸ πλαίσιο τῆς σύγχρονης πολιτικῆς τάξεως, παρατηρεῖται μία συστηματικὴ ἐπιφύλαξη — καὶ συχνὰ ἐχθρική στάση — ἀπέναντι σὲ θρησκευτικὲς ὁργανώσεις πού δὲν ὑπάρχουν στὸν ἔλεγχον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Κίνας. Ὅπως ἐπισημαίνεται στὸ ἀκαδημαϊκὸ περιοδικὸ *The Journal of CESNUR*, «Στὶς 25 Ἰανουαρίου 2017, τὸ Ἀνώτατο Λαϊκὸ Δικαστήριον τῆς Κίνας καὶ ἡ Ἀνώτατη Λαϊκὴ Εἰσαγγελία τῆς Κίνας ὄρισαν τὸ *xie jiao* ὡς κατηγορία θρησκευτικῶν ὁμάδων πού «συγχέουν καὶ ἐξαπατοῦν» τοὺς πολίτες, «κατασκευάζοντας καὶ διαδίδοντας δεισιδαιμονικὰς πλάνες καὶ ἄλλα μέσα». «Ἐπίσημοι κατάλογοι τῶν λεγομένων *xie jiao* δημοσιεύονται ἀπὸ τὸ 1995, καὶ σὲ αὐτοὺς περιλαμβάνεται σταθερὰ ἡ Church of Almighty God, ὅπως ἀναφέρεται στὴ σχετικὴ βιβλιογραφία» (πρβλ. Irons 2016). Βλ. *The Journal of CESNUR*. Vol. 2, no. 1 (January–February 2018). Edited by Marco Respinti. Torino: CESNUR, 2018, σ. 5.

προσπαθειών. Παράλληλα, αναγνωρίζεται, ότι υπήρξαν επιρροές από το κινεζικό κίνημα των «Shouters» (Φωνασκούντων) — στο οποίο ανήκε και ο Zhao Weishan — εντούτοις, η C.A.G προβάλλει την ίδρυση της ως αποτέλεσμα άμεσης θείας εμφάνισης και όχι ως εξέλιξη ενός προϋπάρχοντος δόγματος.⁶

Η συγκεκριμένη οργάνωση ταυτίζει τον Ίεχωβά Θεό της Παλαιάς Διαθήκης με τον Ίησού Χριστό της Καινής Διαθήκης και με τον «Χριστό» των εσχάτων χρόνων, τον οποίο θεωρεί, ότι ενσαρκώθηκε στο πρόσωπο της Yang Xiangbin και προσδιορίζεται ως «Παντοδύναμος Θεός». Όπως αναφέρεται σε ένα από τα βασικά κείμενα της οργάνωσης:

«Σήμερα, ο Θεός έχει πραγματοποιήσει ένα νέο έργο· αυτό αναφέρεται στην επιστροφή Του με σωματική μορφή. Όποιος είναι ο ενσαρκωμένος Θεός, φέρει την ουσία του Θεού και εκφράζει αυτό που είναι· με τα λόγια και το έργο Του μπορεί να φανερώσει την αλήθεια και να καθοδηγήσει τον άνθρωπο.

Αυτή η ενσάρκωση θεωρείται ως η δεύτερη ενσάρκωση του Θεού, η οποία ακολουθεί το έργο του Ίησού και αποτελεί το τρίτο στάδιο του θεϊκού σχεδίου, μετά την Έποχή του Νόμου και την Έποχή της Χάριτος. Στις εσχάτες ημέρες, ο Θεός ενσαρκώνεται ξανά, για να εγκαινιάσει μία νέα περίοδο, την Έποχή της Βασιλείας.

Όσοι αποδέχονται αυτή τη δεύτερη ενσάρκωση θεωρείται ότι εισέρχονται στη νέα αυτή εποχή και μετέχουν στην καθοδήγηση του Θεού· αντίθετα, η άρνηση ή η απόρριψη της δεύτερης ενσάρκωσης εκλαμβάνεται ως αντίθεση προς το θέλημά Του».⁷

6. Βλ. Holly Folk, «Προτεσταντικές επιρροές στην Εκκλησία του Παντοδύναμου Θεού», *The Journal of CESNUR*, τ. 2, αρ. 1, σπ. π., σσ. 71-72.

7. The Word Appears in the Flesh. The Church of Almighty God. *The Word Appears in the Flesh*. Vol. 1: The

Ο Ίησούς Χριστός, κατά τη διδασκαλία της Church of Almighty God, θεωρείται, ότι εξασφάλισε τη συγχώρηση των ανθρώπινων αμαρτιών, χωρίς όμως να μεταβάλλει την έμφυτη κατάστασή μας ως αμαρτωλών ούτε να μεταμορφώσει την αμαρτωλή φύση του ανθρώπου.⁸ Έτσι, στην λεγόμενη Τρίτη Έποχή, ο «Παντοδύναμος Θεός» αναλαμβάνει, κατά την ίδια διδασκαλία, ένα ποιοτικά διακριτό έργο, που αφορά στον εξευγενισμό και τον εξαγνισμό της ανθρωπότητας.

Η οργάνωση μιλά για δύο ενσαρκώσεις του Θεού μέσα στην ιστορία και πιστεύει, ότι ο «Παντοδύναμος Θεός» είναι ήδη ενσαρκωμένος ως γυναίκα στην «Περίοδο της Βασιλείας» που διανύουμε, θεωρώντας, ότι το φύλο δεν μπορεί να περιορίσει τον Θεό. Η διδασκαλία της διατυπώνεται χαρακτηριστικά ως εξής:

«Κάθε στάδιο του έργου που επιτελεί ο Θεός έχει τη δική του πρακτική σημασία. Όταν ήλθε ο Ίησούς, ήλθε σε ανδρική μορφή, ενώ όταν ο Θεός έρχεται αυτήν τη φορά, η μορφή Του είναι γυναικεία. Από αυτό μπορείτε να δείτε ότι η δημιουργία του Θεού, τόσο του άνδρα όσο και της γυναίκας, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο έργο Του, και ότι κοντά Του δεν υπάρχει διάκριση φύλου. Όταν έρχεται το Πνεῦμα Του, μπορεί να λάβει οποιαδήποτε σάρκα επιθυμεί, και αυτή η σάρκα μπορεί να Τον εκπροσωπεί. Είτε άρσεν είτε θήλυ, μπορεί να εκπροσωπεί τον

Appearance and Work of God. 2023, σ. 4. Βλ. και *The Journal of CESNUR*, τόμ. 2, αρ. 1, σ. 60: «Υπάρχει η αντίληψη ότι ο Θεός είναι πλήρης και μοναδικός δια μέσου των αιώνων, αλλά ότι όρισμένες από τις διαθέσεις Του εκφράζονται έντονότερα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους».

8. *The Word Appears in the Flesh*. σπ. π., σ. 6: «Ο Ίησους, μολονότι επιτέλεσε πολύ έργο ανάμεσα στον άνθρωπο, ολοκλήρωσε μόνον τη λύτρωση όλης της ανθρωπότητας και έγινε θυσία για την αμαρτία του ανθρώπου· δεν απήλλαξε, όμως, τον άνθρωπο από όλη τη διεφθαρμένη του φύση».

Θεό, ἐφόσον εἶναι ἡ ἐνσαρκωμένη σάρκα Του».⁹

Ἡ Church of Almighty God δὲν ἀποκηρύσσει τὴν Βίβλο, παρ' ὅτι συχνὰ κατηγορεῖται γι' αὐτό.¹⁰ Ἡ Βίβλος ἀναγνωρίζεται, κατὰ τὴ διδασκαλία της, ὡς ἡ γραφὴ πού ἀντιστοιχεῖ στὴν Ἐποχὴ τοῦ Νόμου (Π.Δ.) καὶ στὴν Ἐποχὴ τῆς Χάριτος (Κ.Δ.). Στὴν λεγόμενη, ὅμως, Ἐποχὴ τῆς Βασιλείας, ὁ «Παντοδύναμος Θεός» θεωρεῖται, ὅτι ἔχει ἐκφράσει νέα λόγια, τὰ ὁποῖα ἔχουν συγκεντρωθεῖ στὸ βιβλίον *The Word Appears in the Flesh* «Ὁ Λόγος Ἐνσαρκώνεται».¹¹ Ἡ συγκεκριμένη σειρὰ, πού ἐκτείνεται σὲ μερικὲς χιλιάδες σελίδες, ἀποτελεῖ, κατὰ τὴ διδασκαλία τῆς Church of Almighty God, τὸ βασικὸ σύνολο τῶν ἱερῶν της κειμένων. Τὰ ἐν λόγω κείμενα δημοσιεύονται στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τῆς ὁργάνωσης.

Ἡ ὁργάνωση θεωρεῖ, ὅτι ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἐνσαρκωμένου Χριστοῦ στὸ πρόσωπο

9. Βλ. *Ἐπιλογὲς ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῶν Τριῶν Σταδίων τοῦ Ἔργου τοῦ Θεοῦ* (ψηφιακὸ βιβλίον), Μέρος Γ', «Τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ στὴν ἐποχὴ τῆς Βασιλείας», 11. «Οἱ Δύο Ἐνσαρκώσεις Ὁλοκληρώνουν τὴ Σημασία τῆς Ἐνσαρκώσεως», διαθέσιμο στὸ: <https://www.holyspiritspeaks.org/completeness-of-incarnation-records/>.

10. Ἡ ὁργάνωση σχετικοποιεῖ τὴ χρῆση τῆς Βίβλου, διδάσκοντας, ὅτι οἱ κανόνες καὶ οἱ διατάξεις πού περιέχει δὲν ἀνταποκρίνονται ὅλες στὴν «Ἐποχὴ τῆς Βασιλείας», τὴν ὁποία θεωρεῖ, ὅτι διανύει ἡ ἀνθρωπότητα σήμερα. Ὅπως ἀναφέρεται στὸ βασικὸ της ἐγχειρίδιο, «ὀρισμένες ἐντολὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης πρέπει νὰ καταργηθοῦν καὶ ἄλλες νὰ συνεχισθοῦν, ἐπειδὴ τὸ περιβάλλον τοῦ ἔργου σήμερα εἶναι διαφορετικὸ καὶ αὐτὸ πού χρειάζονται οἱ ἄνθρωποι εἶναι διαφορετικόν. Κάθε στάδιο τοῦ ἔργου εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο. Σήμερα, ὁ Θεὸς ἔχει ἐκδώσει διοικητικὰ διατάγματα, ὅπως ἀρμόζει στὶς καταστάσεις καὶ στὶς ἀνάγκες τῆς ἀνθρωπότητος». Βλ. *The Word Appears in the Flesh*, τ. 3, μέρος 2, «Περὶ τῶν διοικητικῶν διαταγμάτων τοῦ Θεοῦ στὴν Ἐποχὴ τῆς Βασιλείας», σσ. 724–732.

11. Τὸ ἔργο *The Word Appears in the Flesh* (συντομογραφούμενο ὡς «Ὁ Λόγος»), τὸ ὁποῖο, κατὰ τὴ διδασκαλία τῆς Church of Almighty God, ἀποδίδεται στὸν «Χριστὸ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν», τὸν «Παντοδύναμο Θεό», ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ ἑξὶ τόμους: ὁ πρῶτος, *Ἡ Ἐμφάνιση καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Θεοῦ*· ὁ δεῦτερος, *Περὶ τῆς Γνώσεως τοῦ Θεοῦ*· ὁ τρίτος, *Οἱ Λόγοι τοῦ Χριστοῦ τῶν Ἐσχάτων ἡμερῶν*· ὁ τέταρτος, *Ἡ Ἀποκάλυψη τῶν Ἀντιχρίστων*· ὁ πέμπτος, *Οἱ Εὐθύνες τῶν Ἡγετῶν καὶ τῶν Ἐργατῶν* καὶ ὁ ἕκτος, *Περὶ τῆς Ἀναζητήσεως τῆς Ἀληθείας*.

τῆς Yang ἐκπληρώνει τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ σηματοδοτεῖ τὴν ἐναρξὴ τῆς χιλιετοῦς βασιλείας. Στὸν πρῶτο τόμο τοῦ *The Word Appears in the Flesh* διατυπώνεται ρητὰ, ὅτι «ἡ ἔλευση τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν ἔχει ὁδηγήσει τὰ βήματα τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ σὲ νέα περιοχὴ», ἐνῶ ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ὡς ἐκεῖνος πού «ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο» καὶ ἐνεργεῖ ἐντὸς τῆς ἱστορίας. Παράλληλα, ὁ Χριστὸς ὁρίζεται ὄχι ἀπλῶς ὡς ἐκδήλωση τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἡ συγκεκριμένη ἐνσάρκωση διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐπιτελεῖ καὶ ὀλοκληρώνει τὸ ἔργο Του ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο.¹² Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν θεώρηση, ἡ παρούσα ἐνσάρκωση ἀποκτᾷ ἀποκλειστικὸ καὶ σωτηριολογικὸ χαρακτήρα, καθὼς ταυτίζεται μὲ τὴν μοναδικὴ ὁδὸ πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ζωὴ στὶς ἐσχάτες ἡμέρες.

Σύμφωνα μὲ τὰ ἐπίσημα κείμενά της, ἡ «Ἐκκλησία τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ» ἀπορρίπτει ρητὰ τὴν παραδοσιακὴ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Τριάδος, θεωρώντας, ὅτι πρόκειται γιὰ ἀνθρώπινη κατασκευή καὶ ὄχι γιὰ πραγματικὴ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Ἐπιχειρεῖται μάλιστα νὰ δειχθεῖ, ὅτι ἡ Τριάδα δὲν ἔχει βιωματικὴ ἢ ἐμπειρικὴ βάση ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ εἰκασίες καὶ θεολογικὲς κατασκευές πού ἔχουν παγιωθεῖ στὴ συνείδηση τῶν πιστῶν.¹³

Ἡ Church of Almighty God θεωρεῖ, ὅτι ὅλες οἱ ἱστορικὲς Ἐκκλησίες παραμένουν στὴν «Ἐποχὴ τῆς Χάριτος» καὶ ὅτι ἡ πληρότητα τῆς σωτηρίας δὲν ἔχει ἀκόμη ἐπιτευχθεῖ. Κατὰ τὴ διδασκαλία της, ὁποῖος ἐπι-

12. *The Word Appears in the Flesh. The Church of Almighty God. Vol. 1*, ὅπ. π., σσ. 1343–1344.

13. «Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει Πατέρα οὔτε Υἱόν, καὶ πολὺ περισσότερο δὲν ὑπάρχει ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς χρησιμοποιοῦν ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὡς ὄργανο. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴ μεγαλύτερη πλάνη τοῦ κόσμου καὶ ἀπλῶς δὲν ὑπάρχουν». Βλ. Ἐκκλησία τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ. *Judgment Begins With the House of God*, 61. Ὑπάρχει ἡ Τριάδα; σ. 298. Ἀνακτήθηκε [28/04/2026], ἀπὸ: <https://www.holyspiritspeaks.org/>.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΣΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΟΜΟΡΡΩΝ ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΚΟΠΙΑ

του Γεωργίου Τσώτσου,
Master Θεολογίας

Μία διδασκαλία της Ὁργάνωσης τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, ἡ ὁποία ἔχει ἀλλάξει πολλές φορές (ἕξι φορές: 1952, 1965, 1967, 1975, 1988 καί 2024), εἶναι ἡ ἀνάστασις τῶν κατοίκων ἀπό τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορρα. Σέ διαφορετικές χρονικές περιόδους, ἡ Ὁργάνωση δίδασκε ἀντιφατικές καί ἀλληλοσυγκρουόμενες ἐκδοχές γιά τό ἐν λόγω θέμα.

Τό περιοδικό Σκοπιά ἤδη ἀπό τό 1879 ἀνέφερε τό ἑξῆς: «Αναφέρει ἄλλα ἔθνη ἐπίσης ὀνομαστικά, καί μιλά γιά τήν ἀποκατάστασή τους. Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς δώσω ἕνα παράδειγμα πού θά εἶναι πειστικό: Οἱ ΣΟΔΟΜΙΤΕΣ... Ἀλλά γιατί δέν θά ἔπρεπε νά ἔχουν μία εὐκαιρία νά ἀποκτήσουν αἰώνια

ζωή ὅπως ἐσεῖς ἢ ὁ Ἰουδαῖος; Δέν ἦταν κακοί/πονηροί μέ τήν αὐστηρή ἔννοια, διότι δέν εἶχαν νόμο οὔτε πολλή γνώση... Γιατί ὁ Θεός ἔκρινε σωστό νά ἀφανίσει αὐτούς τούς ἀνθρώπους χωρίς νά τούς δώσει μία εὐκαιρία γιά αἰώνια ζωή μέσῳ τῆς γνώσης 'τοῦ μοναδικοῦ ὀνόματος; Ἐπειδή δέν ἦταν ὁ καιρός τους. Θά ἔρθουν σέ μία γνώση τῆς ἀληθείας ὅταν ἀποκατασταθοῦν... Ὅταν ὀδηγηθοῦν στή γνώση, τότε, καί ὄχι μέχρι τότε, εἶναι σέ δοκιμασία γιά αἰώνια ζωή»¹ (ἡ μετάφραση δική μας).

Ὁ Ρῶσσελ δίδασκε, ὅτι οἱ Σοδομίτες θά ἀναστηθοῦν: «Καί οὐχί μόνον τοῦτο ἀλλ' ὁ

1. Σκοπιά, 7-1879 (ἀγγλ. ἐκδοση), σσ. 7-8 [7].

θυμεῖ νά κατακτήσει τήν αἰώνια ζωή ὀφείλει νά ἀκολουθήσει τόν «ἐνσαρκωμένο Χριστό» τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν, ὅπως αὐτός προβάλλεται ἀπό τήν ἴδια τήν ὀργάνωση: «Ἄν δέν ἀναζητήσεις τήν ὁδὸ τῆς ζωῆς πού προσφέρει ὁ Χριστός τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν, δέν θά λάβεις ποτέ τήν ἔγκριση τοῦ Ἰησοῦ...».¹⁴ Μέσα σ' αὐτό τὸ πλαίσιο, ὁ χαρακτηρισμὸς «αἰχμάλωτος τῆς ἱστορίας» ἀναφέρεται σὲ ἐκεῖνον πού παραμένει προσκολλημένος στήν παραδοσιακὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ ἀρνεῖται νά δεχθεῖ, ὅτι στὸ πρόσωπο τῆς Yang ἔλαβε χώρα ἡ νέα ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἔννοια αὐτὴ λειτουργεῖ ὡς ὅρος ἀποκλεισμοῦ, καθὼς ὀρίζει τήν ἱστορικὴ πίστη ὄχι ὡς συνέχεια ἀλλὰ ὡς ἐμπόδιο, καὶ μεταθέτει τὸ κέντρο τῆς σωτηρίας

ἀποκλειστικὰ στήν ἀποδοχὴ τοῦ παρόντος «ἔργου τοῦ Θεοῦ».

Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ «Ἐκκλησία τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ» χρησιμοποιεῖ συστηματικὰ στὴ διαδικτυακὴ προβολὴ τῆς εἰκόνες, σύμβολα καὶ ἐκφραστικὰ σχήματα πού παραπέμπουν στήν ὀρθόδοξη καὶ γενικότερα στήν παραδοσιακὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἀπορρίπτει ρητὰ τὶς ἱστορικὲς Ἐκκλησίες ὡς ἀνήκουσες σὲ παρωχημένο στάδιο τοῦ θείου ἔργου, συνιστᾷ μία προφανῆ ἐσωτερικὴ ἀντίφαση. Ὑπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, ἡ χρῆση τέτοιων στοιχείων δέν λειτουργεῖ ὡς ἀθῶα μορφὴ προσαρμογῆς ἀλλὰ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ μέσο σκόπιμης σύγχυσης, καθὼς ἀποκρύπτεται ἡ θεολογικὴ ταυτότητα τῆς ὀργάνωσης μέ σκοπὸ νά διευκολύνει τὴν προσέλκυση νέων μελῶν μὲ ἔμμεσο καὶ ὑποδόριο τρόπο.

(Ἡ συνέχεια στό ἐπόμενο)

14. The Word Appears in the Flesh. The Church of Almighty God. Vol. 1, ὅπ. π., σ. 1344.

Θεός ἀναφέρει ὀνομαστί ἄλλα ἔθνη, καί ὑπόσχεται τήν ἐπιστροφὴν αὐτῶν²... Καί διατίναν μὴ ἔχωσι καί οἱ Σοδομίται εὐκαιρίαν τινά ὅπως ἀφίχθωσιν εἰς τελειότητα ὡς ὁ Ἰσραήλ, ἢ ὡς πᾶς τις ἐξ ἡμῶν;... Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν λέγουσιν ἡμῖν ὅτι, καίτοι ὁ Θεός ἔβρεξεν ἐξ οὐρανοῦ πῦρ, καί ἐξωλόθρευσεν αὐτούς πάντας διὰ τήν ἀσέβειαν αὐτῶν, ἐν τούτοις, οἱ Σοδομίται δὲν ἦσαν τόσοι μεγάλοι ἁμαρτωλοί, ἐνώπιον Αὐτοῦ, ὡς ἦσαν οἱ Ἰσραηλίται, οἵτινες εἶχον περισσοτέραν γνῶσιν... Οὕτως ὁ Κύριος ἡμῶν διδάσκει ὅτι οἱ Σοδομίται δὲν ἔσχον πλήρη εὐκαιρίαν. Ἐγγυᾶται δ' αὐτοῖς τοιαύτην εὐκαιρίαν ὅποταν ἐπιφέρει... Ἐάν δέ ἡ Καπερναοὺμ καί ὁ Ἰσραήλ σύμπαρ μέλλουσιν νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐνθύμησιν καί εὐλογηθῶσιν ὑπὸ τὴν 'Νέαν Διαθήκην', τὴν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐπεσφραγισμένην, διὰ τί καί οἱ Σοδομίται νὰ μὴ εὐλογηθῶσι μεταξὺ «πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς;» Βεβαίως θέλουσι καί οὗτοι εὐλογηθῇ³... αὐτὸ τοῦτο τό γεγονός συνεπάγεται τὴν ἐξέγερσίν των, τὴν ἐκ τοῦ τάφου ἐπάνοδόν των»⁴.

Στόν ἔβδομο τόμο τῶν Γραφικῶν Μελετῶν σημειώνεται: «...ὅτι οἱ Σοδομίται, οἱ Σαμαρεῖται καί οἱ Ἰουδαῖοι – οἵτινες ἦσαν περισσότερον κακοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους – θὰ ἐπέστρεφον εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, καί ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ μεταξὺ αὐτῶν, καί ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς εἰρήνην πρὸς αὐτούς...»⁵ (sic).

Τὴν ἴδια ἀποψὴ εἶχε καί ὁ Ρόδερφορντ⁶: «Οἱ λαοὶ τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρων κατεστράφησαν διὰ μεγάλου πυρός. Οἱ ἱεροκῆρυκες θὰ ἤθελον νὰ ἔχωσι τοὺς ἀνθρώπους νὰ σκέπτονται ὅτι οὗτοι ἀκόμη καίονται, ἀλλ' ὁ Κύριος, διὰ τοῦ προφήτου του,

λέγει ὅτι οὗτοι θὰ ἐπαναχθῶσι καὶ πάλιν εἰς τὴν 'προτέραν αὐτῶν κατάστασιν,' τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι θέλουσιν ἐξεγερθῇ ἐκ τοῦ θανάτου. Οὗτοι δὲν ἔλαβον εὐκαιρίαν πρὸς ζωὴν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς καταστροφῆς των. Ἡ εὐκαιρία πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς διότι ὁ Θεός ὑπεσχέθη τοιαύτην εἰς πάντας»⁷ (sic). Σὲ ἄλλο βιβλίον τοῦ ἐπισήμασι νει: «Οἱ ἄνθρωποι τῶν Σοδόμων ἦσαν ἐξαιρετικὰ ἀνθρώποι· ἀλλὰ ἀγνοοῦσαν ἐντελῶς τὸν Θεό, καί γι' αὐτὸ ὁ Θεός ἔχει ὑποσχεθεῖ ὅτι θὰ τοὺς βγάλῃ ἔξω ἀπὸ τὸν τάφο καὶ θὰ τοὺς δώσῃ μία γνώση τῆς ἀλήθειας ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ δοκιμαστοῦν ὑπὸ δίκαιες συνθῆκες»⁸ (ἡ μετάφραση δική μας).

Τό περιοδικὸ Σκοπιά τό 1952 δίδασκε, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων ἔχουν καταδικαστεῖ αἰώνια: «Μέ τοῦτο μερικοί, ὑποστηρίζουν ὅτι ὑπάρχει μέλλουσα κρίσις, στή χιλιετῇ βασιλεία, τόσο γιὰ τὰ Σόδομα, ὅσο καὶ γι' αὐτὲς τίς Ἰουδαϊκὲς πόλεις. Ἀν θεωρήσωμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἔκφρασις ἔχει αὐτὴ τὴ σημασία, τότε θὰ ἀντέφασκε πρὸς τὴ δήλωσι τοῦ Ἰούδα ὅτι τὰ Σόδομα εἶχαν ἤδη ὑποστῇ τὴν 'τιμωρία τοῦ αἰωνίου πυρός'»⁹. Τό 1954 ἡ Ἐταιρία κήρυττε τό ἐξῆς: «Ὁ Ἰησοῦς ἐτόνιζε μέ ὀξύτητα τό τελείως ἀδύνατον ἐφαρμογῆς τοῦ ἀντιλύτρου στοὺς ἀπίστους ἢ ἐκείνους πού εἶναι ἐκονσίως πονηροί, ἐπειδὴ τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα κατεδικάσθησαν καὶ κατεστράφησαν ἀνεκκλήτως, πέραν κάθε πιθανῆς ἀνορθώσεως»¹⁰. Καί τό 1960, ἡ Ἐταιρία δίδασκε, ὅτι οἱ Σοδομίτες δὲν θὰ ἀναστηθοῦν: «Ὅλη ἡ κρίσις δὲν γίνεται διαμιάς. Μερικοὶ ἐκρίθησαν ἤδη. Κατέδειξαν ὅτι δὲν εἶναι ἄξιοι ζωῆς. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν θ' ἀναστηθοῦν ἐκ νεκρῶν στὸν νέο κόσμος... Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων πέθαναν ἀπὸ μιὰ πύρινη βροχὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀφοῦ ἔτυχαν δυσμενοῦς κρίσεως... Ἀπέδει-

2. Γραφικαὶ μελέται, Τόμ. Α', ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1925, σ. 120.

3. Γραφικαὶ μελέται, Τόμ. Α', ὅπ. π., σ. 121.

4. Γραφικαὶ μελέται, Τόμ. Α', ὅπ. π., σ. 122.

5. Γραφικαὶ μελέται, Τόμ. Ζ', ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1923, σ. 109.

6. Πέρα ἀπὸ ὅσα ἀναφέρουμε στὸ παρὸν ἄρθρο, ὁ Ρόδερφορντ καὶ σὲ ἄλλα βιβλία τοῦ ἀνέπτυξε τὸ ἐν λόγῳ θέμα, δεχόμενος τὴν ἀνάστασι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν: Βλ. Ἡ κηθάρὰ τοῦ Θεοῦ, 1921, σ. 394 · Ζωή, 1929, σ. 339 · Διεκδικησις, Τόμ. Γ', 1932, σ. 354.

7. Δημιουργία, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1927, σσ. 317-318.

8. Health and life, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1932, σ. 43.

9. Σκοπιά, 1-9-1952, σ. 263. Τὴν ἴδια ἀρνητικὴ ἀποψὴ ἔχει καὶ τὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Σκοπιά, 1-5-1951 (ἀγγλ. ἔκδοσις), σσ. 286-287.

10. Σκοπιά, 15-2-1954, σ. 61.

ξαν ότι δέν ἦσαν ἄξιοι ζωῆς καί δέν θά ἀναστηθοῦν»¹¹.

Τό 1965 ἡ Ὁργάνωση ἦταν θετική στήν ἀνάστασή τους: «Ἐπί πόσον καιρό ὑπῆρχαν τά Σόδομα καί γιατί δέν πρέπει νά συμπεράνωμε ὅτι δέν θά ὑπάρξῃ ἀνάστασις γιά τήν Καπερναοῦμ ὅπως δέν θά ὑπάρξῃ καί γιά τά Σόδομα;»¹² · ἡ ἀπάντηση πού ἔδωσε εἶναι ἡ παρακάτω: «Θά ὑποστηρίξωμε μήπως ὅτι στήν Ἡμέρα τῆς Κρίσεως δέν θά εἶναι καθόλου ἀνεκτό γιά τά Σόδομα κι ἐπομένως δέν θά εἶναι ἀνεκτό γιά τήν ἀκόμη πιό ὑπεύθυνη πόλι Καπερναοῦμ στήν Ἡμέρα τῆς Κρίσεως, καί ὅτι κατά συνέπειαν δέν θά ὑπάρξῃ ἀνάστασις γιά τήν Καπερναοῦμ ὅπως δέν θά ὑπάρξῃ καί γιά τά Σόδομα; Ὁχι! Γιατί ὄχι; Διότι ὁ Ἰησοῦς ἔθεσε τά Σόδομα στό ἴδιο ἡ παράλληλο ἐπίπεδο μέ τήν Τύρο καί τήν Σιδώνα... Ἐτσι ἡ πνευματική ἀνόρθωσις τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων τῶν Σοδόμων δέν εἶναι χωρίς ἐλπίδα (Γέν. 18:22-32). Τά ἐδάφια Ἰεζεκιήλ 16:46-61 ὁμιλοῦν μ' αἰσιοδοξία γιά ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι παραβάλλονται μέ τούς ἀρχαίους Σοδομίτας»¹³.

Παρακάτω ρωτάει: «Λέγει μήπως ὁ Πέτρος ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καί Γομόρρων ὑπέστησαν αἰώνια καταστροφή;» · ἡ ἀπάντηση πού δίνει εἶναι ἡ ἑξῆς: «Οὔτε καί ὁ Πέτρος λέγει ὅτι οἱ Σοδομίται καί οἱ Γομορίται ὑπέστησαν αἰώνια καταστροφή... Τά Σόδομα καί τά Γόμορρα ἐσαρώθησαν γιά πάντα ὡς πόλεις· δέν παρέμειναν ὡς πόλεις ὡς τήν ἐποχή τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλά τί θά ποῦμε γιά τούς κατοίκους αὐτῶν τῶν πόλεων πού κατεστράφησαν;... Ὁχι ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καί Γομόρρων κατεδικάσθησαν στή Γέεννα καί ἐρρίφθησαν στήν 'λίμνην τήν καιομένην μέ πῦρ καί θεῖον' ἀλλά ὅτι ἔγιναν παράδειγμα γιά ἀπίστους Χριστιανούς»¹⁴.

Θετική στήν ἀνάστασή τους ἦταν καί τό 1966: «...στό ἐδάφιο Ματθαῖος 10:15 ἀνα-

γράφονται τά λόγια τοῦ Ἰησοῦ: 'Ἀληθῶς σᾶς λέγω, Ἐλαφρότερα θέλει εἶσθαι ἡ τιμωρία ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως εἰς τήν γῆν τῶν Σοδόμων καί Γομόρρων, παρά εἰς τήν πόλιν ἐκείνην', ὅπου οἱ κάτοικοι θά ἀπέρριπταν τό ἄγγελμα πού ἔφεραν οἱ μαθηταί τοῦ Ἰησοῦ. Γιά νά εἶναι ἐλαφρότερα ἡ τιμωρία ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως εἰς τήν γῆν τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων', παρά σέ ἄλλα μέρη, θά ἦταν ἀνάγκη νά εἶναι παρόντες στήν Ἡμέρα τῆς Κρίσεως οἱ προηγούμενοι κάτοικοι τῆς χώρας ἐκείνης. Δέν εἶναι ἡ κατά γράμμα γῆ, τό ἔδαφος, ἐκεῖνο πού πρόκειται νά κριθῇ... Προφανῶς λοιπόν τά ἄτομα, πού κατοικοῦσαν σ' ἐκείνη τή χώρα θ' ἀναστηθοῦν. — Αποκάλ. 20:12, 13. Ποιό, λοιπόν, εἶναι ἐκεῖνο πού ὑπέστη τήν τιμωρία 'μέ τό αἰώνιον πῦρ'; Μολονότι οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων κατεστράφησαν βέβαια, προφανῶς δέν ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἀλλ' ἦσαν οἱ ἴδιες οἱ πόλεις πού κατεστράφησαν αἰωνίως»¹⁵.

Τό 1967 δίδασκε τό ἀντίθετο: «Ὁχι, αὐτές οἱ πολιτικές ὀργανώσεις εἶναι προορισμένες νά 'ριχτοῦν στή λίμνη τῆς φωτιᾶς πού καίει μέ θειάφι.' Αὐτό ἡ Βίβλος τό περιγράφει ὡς 'τόν δεύτερο θάνατο' (Αποκ. 20:14). Σημαίνει τόν θάνατο ἀπό τόν ὁποῖο δέν ὑπάρχει ἀνάστασις. Θά καοῦν ὀλοκληρωτικά, θά ἀφανιστοῦν ἐντελῶς γιά πάντα ὅπως οἱ πόλεις Σόδομα καί Γόμορρα, τίς ὁποῖες ὁ Ἰεχωβά Θεός ἔκαψε μέ βροχή φωτιᾶς καί θείου ἀπό τόν οὐρανό, ὥστε ποτέ νά μήν ξαναχτιστοῦν. Εἶναι καταστροφή στή Γέεννα στήν ὁποία ὁ Θεός καταστρέφει καί τό σῶμα καί τήν ψυχή (κάθε δικαίωμα ἢ δυνατότητα ζωῆς). — Ματθ. 10:28· Γέν. 19:23-29· 2 Πέτρ. 2:6-9· Ιούδα 7»¹⁶ (ἡ μετάφραση δική μας).

Τό 1975 ἰσχυριζόταν τά ἑξῆς: «...ἡ παρ' ἀξίαν ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ καί τό ἐνδιαφέρον τοῦ εἶναι τόσο μεγάλο ὥστε θά ἐπαναφέρῃ στή ζωή τό λαό τῶν Σοδόμων μέσῳ ἀναστάσεως δίνοντάς τους τήν εὐκαιρία νά ἐκπαιδευθοῦν καί νά μεταστραφοῦν στήν ὁδό τῆς

11. Ἀπό τόν ἀπολεσθέντα παράδεισο στόν ἀποκαταστημένο παράδεισο, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1960, σ. 236.

12. Σκοπιά, 15-6-1965, σ. 362.

13. Σκοπιά, 15-6-1965, σσ. 362-363.

14. Σκοπιά, 15-6-1965, σ. 364.

15. Σκοπιά, 1-7-1966, σ. 415.

16. Σκοπιά, 1-7-1967 (ἀγγλ. ἔκδοσις), σ. 409.

ζωῆς, ὅπως ἀκριβῶς ἀνέφερε ὁ Υἱός του»¹⁷. Τό περιοδικό Σκοπιά τοῦ 1982 ἐπισημαίνει γιά τά Σόδομα, τά Γόμορρα καί τίς γύρω πόλεις: «...οἱ ἴδιες οἱ πόλεις, καί ὄχι ὅλοι οἱ κάτοικοί τους καταστράφηκαν γιά πάντα, γιατί φαίνεται ὅτι τοῦλάχιστον μερικά ἄτομα πού κάποτε ζοῦσαν ἐκεῖ θ' ἀναστηθοῦν»¹⁸.

Τό 1988 ἔκανε λόγο γιά ἀμετάκλητη καταστροφή: «...τό ἐδάφιο Ἰούδα 7 ἐννοεῖ ὅτι οἱ ἀσεβεῖς των Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων κρίθηκαν καί καταστράφηκαν αἰώνια... Συνεπῶς, ἐπιπρόσθετα μ' αὐτά πού λέει τό ἐδάφιο Ἰούδα 7, ἡ Ἀγία Γραφή χρησιμοποιεῖ τά Σόδομα καί Γόμορρα καί τόν Κατακλυσμό ὡς ὑποδείγματα γιά τό καταστροφικό τέλος τοῦ παρόντος ἀσεβοῦς συστήματος. Εἶναι προφανές λοιπόν, ὅτι ἐκεῖνοι τούς ὁποίους ἐκτέλεσε ὁ Θεός σ' αὐτές τίς κρίσεις τοῦ παρελθόντος, ὑπέστησαν ἀμετάκλητη καταστροφή»¹⁹.

Στό σημεῖο αὐτό εἶναι σημαντικό νά σημειωθεῖ, ὅτι ἡ Ἑταιρία στό ἴδιο της τό βιβλίο, ἀπλῶς μέ διαφορετική χρονολογία ἔκδοσης, κάνει ἀντιφατικές δηλώσεις σχετικά μέ τήν ἀνάσταση τῶν ἀνθρώπων τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων. Στήν ἔκδοση τοῦ 1982 ἀναφέρει: «Ὁ Ἰησοῦς, λέγοντας τά λόγια αὐτά, ἔδειξε ὅτι τοῦλάχιστον μερικοί ἀπό τούς ἄδικους ἀνθρώπους τῶν ἀρχαίων Σοδόμων καί Γομόρρων θά εἶναι παρόντες στή γῆ στή διάρκεια τῆς Ἡμέρας τῆς Κρίσεως. Ἄν καί ἦταν πολύ ἀνήθικοι, μπορούμε ν' ἀναμένουμε ὅτι μερικοί ἀπ' αὐτούς θ' ἀναστηθοῦν. (Γένεσις ιθ' 1-26) Ὁ Ἰεχωβά μέ τό ἔλεός του θά τούς ξαναφέρει πίσω γιά νά ἔχουν τήν εὐκαιρία νά μάθουν γιά τούς σκούπους του»²⁰.

Στή νεότερη ἔκδοση (1993), στό ἴδιο σημεῖο, πλέον γράφει: «Μήπως πρόκειται νά ἀναστηθοῦν τέτοια φοβερά ἀσεβῆ ἄτομα στή

διάρκεια τῆς Ἡμέρας τῆς Κρίσεως; Οἱ Γραφές δείχνουν ὅτι προφανῶς δέν πρόκειται νά ἀναστηθοῦν... Ναί, ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἀνηθικότητάς τους, οἱ ἄνθρωποι τῶν Σοδόμων καί τῶν γύρω πόλεων ὑπέστησαν καταστροφή ἀπό τήν ὁποία προφανῶς ποτέ δέν θά ἀναστηθοῦν.—2 Πέτρου 2:4-6, 9, 10α»²¹.

Στό Ἡ Διακονία μας τῆς Βασιλείας τοῦ ἔτους 1989 γίνεται λόγος γιά τήν ἀλλαγὴ πού ἔγινε στή διδασκαλία γιά τήν ἀνάσταση τῶν κατοίκων ἀπό τά Σόδομα καί τά Γόμορρα: «Στό βιβλίο Ζεῖτε γιά Πάντα πού θά τυπώνεται ἀπό ἐδῶ καί στό ἐξῆς θά γίνουν ὁρισμένες προσαρμογές. Ἡ μόνη σημαντική ἀλλαγὴ ἀφορᾷ τους Σοδομίτες καί βρίσκεται στίς σελίδες 178 καί 179. Αὐτή ἡ ἀλλαγὴ ἐμφανίστηκε στό βιβλίο Ἀποκάλυψις, στή σελίδα 273 καί στή Σκοπιά 1 Ἰουνίου 1988, σελίδες 30 καί 31. Ἄν θέλετε, μπορείτε νά τό σημειώσετε αὐτό στά βιβλία πού ἔχετε στή διάθεσή σας καί τά ὁποῖα τυπώθηκαν παλαιότερα»²².

Στό βιβλίο Ἀποκάλυψη—Το Μεγαλειώδες Αποκορύφωμά της Πλησιάζει! (1988, 2006) σημειώνεται τό ἐξῆς: «Τό ἐδάφιο 7 τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰούδα δηλώνει, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ Σοδομίτες ὑπέστησαν 'τὴ δικαστική τιμωρία τῆς αἰώνιας φωτιᾶς', πρᾶγμα πού σημαίνει αἰώνια καταστροφή»²³.

Ἡ θέση τῆς Ἑταιρείας ἔχει ἀλλάξει καί πάλι. Ἡ τελευταία της ἀποψη γιά τό θέμα ἔχει διατυπωθεῖ τό 2024. Τό περιοδικό Σκοπιά γράφει: «Στό παρελθόν, οἱ ἐκδόσεις μας ἔχουν ἀσχοληθεῖ μέ τό ἐρώτημα τί συμβαίνει σέ ἐκείνους τούς ὁποίους ὁ Ἰεχωβά κρίνει ὡς ἀδίκους. Ἔχουμε πεῖ ὅτι γιά τέτοια ἄτομα ὅπως ἦταν οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων δέν ὑπάρχει ἐλπίδα μελ-

17. Εὐπνα!, 8-4-1975, σ. 20.

18. Σκοπιά, 15-12-1982, σ. 26.

19. Σκοπιά, 1-6-1988, σ. 31.

20. Μπορεῖτε νά ζεῖτε γιά πάντα σὸν παράδεισο στή γῆ, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1982, σ. 179.

21. Μπορεῖτε νά ζεῖτε γιά πάντα σὸν παράδεισο στή γῆ, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1993, σ. 179. Ἀνακτήθηκε τελευταία φορὰ στίς 19-12-2025 ἀπό: <https://wol.jw.org/el/wol/d/r11/lp-g/1101989111#h=11>.

22. Ἡ Διακονία μας τῆς Βασιλείας, 12-1989, σ. 7.

23. Ἀποκάλυψη—Το μεγαλειώδες ἀποκορύφωμά της πλησιάζει!, ἔκδ. Μ.τ.Ι., 1988, 2006, σ. 273.

λοντικῆς ἀνάστασης. Ἀλλά κατόπιν περαιτέρω μελέτης μέ προσευχή, ἔχει προκύψει τό ἐρώτημα: Μποροῦμε ὄντως νά τό πούμε αὐτό μέ βεβαιότητα;»²⁴. Ἡ Ἑταιρεία Σκοπιά πλέον διδάσκει, ὅτι ἴσως κάποιοι ἀπό τούς κατοίκους τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων θά ἀναστηθοῦν: «...φαίνεται ὅτι ἴσως ὑπάρχει κάποια ἐλπίδα γιά τούς κατοίκους τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων. Εἶναι πιθανό ὅτι τοῦλάχιστον κάποιοι ἀπό ἐκείνους τούς ἀνθρώπους θά ἀναστηθοῦν, καί ἴσως μᾶς δοθεῖ ἡ ἐνκαιρία νά τούς διδάξουμε γιά τόν Ἰεχωβά καί τόν Ἰησοῦ Χριστό... Ὁ Ἰησοῦς δέν εἶπε ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων θά ἀναστηθοῦν. Ἀπλῶς ὑποδήλωσε ὅτι ὑπάρχει ἐλπίδα γιά τοῦλάχιστον κάποιους ἀπό αὐτούς. Φαίνεται ὅτι οἱ πόλεις αὐτές καθαντές, καί ὄχι ὅλοι οἱ κάτοικοί τους, καταστράφηκαν γιά πάντα...»²⁵.

Μέ βάση ὅσα παρατέθηκαν, διαπιστώνεται ἡ ἐπαναλαμβανόμενη μεταβολή τῆς θέσης τῆς Ὁργάνωσης γιά τό ἂν θά ἀναστηθοῦν οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καί τῶν Γομόρρων. Γιά ἓνα μεγάλο χρονικό διάστη-

μα, ἀπό τήν ἀρχή τῆς ὑπάρξεώς της μέχρι καί τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1951 (ἀγγλική ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ Σκοπιά) ἤ τόν Αὐγουστο τοῦ 1952 (ἐλληνική ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ Σκοπιά), οὐσιαστικά κατά τή διάρκεια τῆς προεδρίας τῶν δύο πρώτων προέδρων Ρῶσσελ καί Ρόδερφορντ, ἡ Ἑταιρεία εἶχε σταθερή ἀποψη καί ἦταν ὑπέρ τῆς ἀνάστασής τους. Ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1950 καί μετά, παρατηρεῖται μιᾶ μεγάλη ἀσάθεια γιά τό ἂν οἱ κάτοικοι τῶν συγκεκριμένων περιοχῶν θά ἀναστηθοῦν ἢ ὄχι. Ἀφοῦ γιά κάθε διδασκαλία της, ἡ Ὁργάνωση βασίζεται, ὅπως ἰσχυρίζεται ἡ ἴδια, ἀποκλειστικά στήν Ἀγία Γραφή, πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι οἱ δοξασίες της εἶναι ἀντιφατικές; Καί γιά τήν ἀνάσταση καί γιά τή μή ἀνάσταση τῶν κατοίκων ἀπό τά Σόδομα καί τά Γόμορρα, ἡ Ὁργάνωση τό «ἀποδείκνυε» κάθε φορά μέσα ἀπό τήν Ἀγία Γραφή. Εἶναι δυνατόν ἡ Ἀγία Γραφή νά ἔχει ἐπιχειρήματα πού στηρίζουν καί τίς δύο θέσεις; (Νά σημειωθεῖ, ὅτι ἐνδεχομένως νά ὑπάρχουν καί ἄλλα βιβλία ἢ περιοδικά πού νά ἐκδόθηκαν ἐνδιάμεσα καί τά ὁποῖα νά αὐξάνουν τό πόσες φορές ἄλλαξε ἡ Ὁργάνωση τή διδασκαλία της αὐτή).

24. Σκοπιά, 5-2024, σ. 3.

25. Σκοπιά, 5-2024, σ. 6.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Ἀπό τό **Ραδιοφ. Σταθμό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 89,5 FM**, μεταδίδεται ἡ ἐκπομπή:
«Ἀλλοτρίωση δόγματος - ἀλλοτρίωση ἡθους». Σάββατο, 14.00-14.30.

Ἐπιμελεῖται καί παρουσιάζει ὁ Πρωτοπρ. π. Βασίλειος Γεωργόπουλος.

Ἀπό τό **Ραδιοφ. Σταθμό τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας, 91,2 FM**, μεταδίδονται οἱ ἐκπομπές:

α) «Ἀντιαιρετική Δράση», Σάββατο, 12.00-12.45.

Ἐπιμελοῦνται καί παρουσιάζουν οἱ
Πρωτοπρ. π. Κυριακός Τσουρός καί Πρωτοπρ. π. Βασίλειος Γεωργόπουλος

**β) «Σεμινάριο Ὁρθοδόξου Πίστεως»,
Σάββατο, Χειμερινή ὥρα 18.00-19.00, Θερινή ὥρα
16.00-17.00. (Ἀναμεταδίδονται ὁμιλίες).**

ΠΩΣ ΝΑ ΣΤΑΘΕΙΤΕ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΥΣ ΣΑΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΑΣΥΡΘΕΙ ΑΠΟ ΑΙΡΕΣΗ

Επιμέλεια-Μετάφραση
Μαρία Στεργίου, Συνεργάτης τής Π.Ε.Γ.

Κατά τή δεκαετία του 1970, ή Αυστρία βρέθηκε αντιμέτωπη με μιά ξαφνική και έντονη αύξηση των λεγόμενων «νεανικῶν θρησκειῶν» ή «λατρεϊῶν» — ομάδων οί οποίες στήν καθημερινή γλώσσα συχνά ἀποκαλούνται «αἱρέσεις». Μαζί μέ τήν ἐξάπλωσή τους, ἀναδείχθηκαν καί οί χειριστικές πρακτικές πού χρησιμοποιοῦσαν, καθῶς καί οί ὀδυνηρές συνέπειες πού αὐτές εἶχαν στή ζωή τῶν μελῶν τους καί τῶν οἰκογενειῶν τους.

Μέσα σέ αὐτό τό κλίμα, τό 1977 ιδρύθηκε ἀπό ἄτομα πού εἶχαν βιώσει ἀπό κοντά τήν ἐμπλοκή σέ τέτοιες ομάδες, καθῶς καί ἀπό ειδικούς ἐπιστήμονες, ὁ «**Σύλλογος γιά τή Διαφύλαξη τῆς Πνευματικῆς Ἐλευθερίας**». Τό 1992, ὁ σύλλογος αὐτός μετονομάστηκε σέ «**Ἐταιρεία κατά τῶν Κινδύνων ἀπό Αἱρέσεις καί Λατρεῖες**», ὥστε νά ἀποδίδει μέ μεγαλύτερη σαφήνεια τοὺς σκοπούς καί τό περιεχόμενο τῆς δράσης του.

Τό ἔργο τῆς Ἐταιρείας εἶναι πολυδιάστατο καί καλύπτει ποικίλες ἀνάγκες. Περιλαμβάνει τή συμβουλευτική καί τή στήριξη τῶν συγγενῶν καί τῶν οἰκείων τῶν ἀτόμων πού εἶναι μέλη τέτοιων ομάδων, τή βοήθεια πρὸς τὰ πρῶην μέλη πού ἐπιθυμοῦν νά ἐγκαταλείψουν τίς αἱρέσεις, ὥστε νά ἐπιτύχουν τήν ὁμαλή ἐπανένταξή τους στήν κοινωνία, τήν παροχή ἐξειδικευμένης καθοδήγησης ἀπό κλινικούς ψυχολόγους, καθῶς καί τή συλλογή ἐνημερωτικοῦ ὕλικου καί τήν εὐαισθητοποίηση τῆς κοινῆς γνώμης.

Μέ πνεῦμα ἀνιδιοτέλειας καί πέρα ἀπό κάθε πολιτική ή θρησκευτική δέσμευση, ή

Ἐταιρεία προσπαθεῖ νά ἀνταποκριθεῖ στίς προκλήσεις πού γεννοῦν ἀκραῖα θρησκευτικά ρεύματα, ψευδοεπιστημονικές θεωρίες, πολιτικές ή ἐμπορικές ομάδες, ἐπιδιώκοντας νά περιορίσει τή ζημία πού προκαλοῦν οί καταστροφικές λατρεῖες στά ἄτομα, στίς οἰκογένειες καί στό κοινωνικό σύνολο.

Παρακάτω παραθέτουμε, ἀπό τήν ἱστοσελίδα τῆς Ἐταιρείας, πρακτικές συμβουλές γιά τό πῶς μπορεῖτε νά σταθεῖτε μέ ἀγάπη, ὑπομονή καί διάκριση δίπλα σέ ἓνα ἀγαπημένο σας πρόσωπο πού ἔχει παρασυρθεῖ σέ μιά αἵρεση ή σέ μιά ομάδα μέ αἰρετική κοσμοθεωρία. Οἱ συμβουλές αὐτές στοχεύουν νά σᾶς καθοδηγήσουν, ὥστε ή παρουσία καί ή στάση σας νά γίνουν στήριγμα καί γέφυρα ἐπικοινωνίας, μέ σεβασμό στήν ἐλευθερία καί τήν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου πού ἀγαπᾶτε.

Κατανόηση καί Ἀγάπη

Εἶναι ιδιαίτερα σημαντικό νά καλλιεργηθεῖ καί νά διατηρηθεῖ μιά ὑγιής καί γεμάτη στοργή σχέση μέ τό ἀγαπημένο πρόσωπο πού ἔχει παρασυρθεῖ σέ μιά ομάδα μέ αἰρετική κοσμοθεωρία. Ἡ ἐπικοινωνία καί ή ἀγάπη δέν πρέπει ποτέ νά διακοποῦν, ἀκόμη κι ὅταν ή κατάσταση φαίνεται δύσκολη ή ἀπογοητευτική. Σέ καμία περίπτωση δέν πρέπει νά ἐπιχειρήσει κανείς, μέ βίαιο ή πιεστικό τρόπο, νά ἀποσπάσει τό πρόσωπο αὐτό ἀπό τήν ομάδα. Τέτοιες ἐνέργειες συνήθως ἔχουν τό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα, ἐνισχύοντας τήν προσκόλληση τοῦ ἀνθρώπου στήν αἵρεση καί δυσκολεύοντας ἀκόμη περισσότερο τήν ἀπεμπλοκή του. Ἐξίσου ἐπιζήμιες εἶναι οἱ ἐνοχοποιητικές καί ἐπιθετικές ἐρωτήσεις, ὅπως γιά παράδειγμα: «Γιατί μᾶς τό κάνεις αὐτό?».

1. <https://sektenberatung.at/ratschlaege-fuer-angehoerige/> (8/3/2026)

2025 GESELLSCHAFT GEGEN SEKTE- UND KULT-GEFAHREN

Αντί να βοηθήσουν, προκαλούν άμυντική στάση και οδηγούν σε περισσότερη απομάκρυνση. Η ύπομονή, ή πραότητα και ή ανιδιοτελής αγάπη αποτελούν τα πιο ισχυρά μέσα για να διατηρηθεί ανοιχτός ο διάυλος επικοινωνίας και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για μία σταδιακή και υγιή απεμπλοκή από την αίρεση.

Μήν εγκαταλείπετε την προσπάθεια

Ποτέ μην παραιτείστε, ποτέ μην χάνετε την ελπίδα σας. Υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που, ακόμη και μετά από πολλά χρόνια μέσα σε μία αίρεση, κατάφεραν να απεμπλακούν και να ξαναβρουν την ελευθερία και την ανεξαρτησία τους. Η πορεία αυτή συχνά είναι μακρά και επίπονη, αλλά ή ύπομονή, ή προσευχή και ή σταθερή αγάπη μπορούν να γίνουν γέφυρες επιστροφής και αποκατάστασης της σχέσης με το αγαπημένο πρόσωπο.

Οικονομική στήριξη με διάκριση

Αποφύγετε να προσφέρετε χρηματικά δώρα ή οικονομική βοήθεια στο αγαπημένο σας πρόσωπο, καθώς υπάρχει μεγάλος κίνδυνος αυτά τα χρήματα να καταλήξουν, άμεσα ή έμμεσα, στην ομάδα ή στην αίρεση στην οποία ανήκει.

Αν θέλετε να εκφράσετε την αγάπη και τη φροντίδα σας, προτιμείτε προσωπικές και ουσιαστικές χειρονομίες, όπως προσφορές σε είδος ή πράξεις συμπαράστασης, που δεν ενισχύουν οικονομικά την οργάνωση και δεν ενδυναμώνουν τη θέση της.

Ένημερωθείτε και ζητείστε στήριξη

Φροντίστε να ενημερωθείτε σωστά και υπεύθυνα για την ομάδα στην οποία έχει παρασυρθεί το αγαπημένο σας πρόσωπο, αλλά και για άλλες παρόμοιες ομάδες και αίρέσεις. Η γνώση θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε καλύτερα την κατάσταση και να σταθείτε πιο αποτελεσματικά δίπλα του. Είναι επίσης πολύ χρήσιμο

να έρθετε σε επαφή με άλλους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες. Η συμμετοχή σε μία ομάδα υποστήριξης μπορεί να προσφέρει πρακτική βοήθεια, ενθάρρυνση και αλληλοκατανόηση, ώστε να μη νιώθετε μόνοι σε αυτόν τον αγώνα.

Αποφυγή κατηγοριών και ένοχων

Ποτέ μην κατηγορείτε το αγαπημένο σας πρόσωπο που έχει παρασυρθεί σε μία αίρεση. Η στάση αυτή δεν βοηθά και μόνο βαθαίνει το χάσμα ανάμεσα σε εσάς και εκείνον. Το θύμα χρειάζεται στήριξη, κατανόηση και αγάπη — όχι επίκριση ευθυνών. Όπως λέγεται χαρακτηριστικά: *Never blame the victim* (Ο μόνος που δεν φταίει είναι το θύμα).

Έξισου σημαντικό είναι να μην κατηγορείτε τον εαυτό σας. Η ένοχη παραλύει, ενώ ή διάκριση και ή ψυχραιμία δίνουν τη δύναμη να ενεργήσετε με καθαρό μυαλό και πνευματική σοφία. Αντί να εγκλωβίζετε σε ένοχικές σκέψεις, επικεντρωθείτε στο πώς μπορείτε, με αγάπη και προσευχή, να γίνετε γέφυρα επιστροφής για το αγαπημένο σας πρόσωπο.

Κριτική με διάκριση

Αποφύγετε να επικρίνετε άμεσα την αίρεση ή την ομάδα μιλώντας απ' ευθείας στο αγαπημένο σας πρόσωπο. Η ευθεία αντιπαράθεση συχνά τό κάνει να αισθανθεί, ότι απειλείται ή ότι πρέπει να υπερασπιστεί την ομάδα του, ενισχύοντας έτσι την προσκόλλησή του σε αυτήν.

Αντί για άμεση κριτική, προτιμείτε να θέτετε ήρεμες και ουσιαστικές ερωτήσεις, που θα τό βοηθήσουν να σκεφτεί μόνο του και να αρχίσει να αναρωτιέται για όσα βιώνει. Μέ αυτόν τον τρόπο, τό πρόσωπο σταδιακά οδηγείται να ξαναδεί την πραγματικότητα και να κατανοήσει από μόνο του την κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Είναι πολύ σημαντικό, όταν έρθει ή στιγμή της αποδέσμευσης, να νιώσει, ότι

ή απόφαση ήταν δική του και όχι αποτέλεσμα εξωτερικής πίεσης. Έτσι, η απεμπλοκή γίνεται πιο σταθερή και βαθιά, δίνοντας χώρο στην ελευθερία και στην προσωπική του ωρίμανση.

Έπανάληψη

Είναι σημαντικό να είστε προετοιμασμένοι για το ένδεχόμενο ότι, μετά την αποχώρηση του αγαπημένου σας προσώπου από την αίρεση, κάποια ψυχολογικά προβλήματα μπορεί να εμφανιστούν ή να ένταθούν. Η διαδικασία της αποδέσμευσης συνήθως δεν σηματοδοτεί το τέλος του αγώνα, αλλά την αρχή μιας νέας και συχνά απαιτητικής πορείας.

Για τον λόγο αυτό, είναι πολύτιμο να υπάρχει, όσο είναι δυνατόν, εξειδικευμένη επαγγελματική βοήθεια από ειδικούς που κατανοούν τις ιδιαιτερότητες αυτής της κατάστασης. Η πνευματική και ψυχολογική αποκατάσταση μπορεί να παρομοιαστεί, σε κάποιον βαθμό, με τη σωματική αποκατάσταση που ακολουθεί ένα σοβαρό τραυματισμό, όπως μετά από τροχαίο ατύχημα. Μπορεί επίσης να συγκριθεί με τη δύσκολη και επίπονη διαδικασία απεξάρτησης από το αλκοόλ ή τα ναρκωτικά.

Η πορεία αυτή συχνά διαρκεί χρόνια και απαιτεί υπομονή, διάκριση και σταθερή στήριξη από την οικογένεια, την προσευχή και τη φροντίδα της Εκκλησίας, καθώς και από τους κατάλληλους θεραπευτές. Μόνο έτσι μπορεί το αγαπημένο σας πρόσωπο να ξαναβρεί, βήμα-βήμα, την εσωτερική του ισορροπία και την πνευματική του ελευθερία.

Αύθεντικότητα

Οί συγγενείς και οί φίλοι καλούνται να παραμένουν σταθεροί στις αξίες και στην κοσμοθεωρία τους, εκφράζοντάς τις με ειλικρίνεια και πραότητα, χωρίς να υποκύπτουν σε πιέσεις ή να κάνουν δογματικές

υποχωρήσεις απλώς για χάρη μιας επιφανειακής ήρεμίας.

Μέ αυτόν τον τρόπο προσφέρουν στο αγαπημένο τους πρόσωπο ένα σταθερό σημείο αναφοράς και ένα αληθινό παράδειγμα ζωής, το οποίο μπορεί να αποτελέσει φως και έλπιδα στην πορεία του προς την ελευθερία.

Στην Ελλάδα, από το 1982, λειτουργεί η Πανελλήνια Ένωση Γονέων για την Προστασία του Έλληνορθόδοξου Πολιτισμού της Οικογενείας και του Ατόμου (Π.Ε.Γ.), που υπήρξε έμπνευση και δημιουργήμα του μακαριστού π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου.

Η Π.Ε.Γ., σε στενή συνεργασία με τη Συνοδική Επιτροπή επί των Αιρέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, στέκεται ακούραστα στο πλευρό των θυμάτων των αιρέσεων και των οικογενειών τους, προσφέροντας συμβουλευτική, ενημέρωση και πρακτική βοήθεια.

Η Π.Ε.Γ. ακολουθεί μία καθαρά ορθόδοξη ποιμαντική μεθοδολογία. Πρώτα, με αγάπη και κατανόηση, προσεγγίζει το θύμα ή το οικογενειακό του περιβάλλον, δημιουργώντας κλίμα εμπιστοσύνης και επικοινωνίας. Έπειτα, μέσα από διάλογο και πνευματική καθοδήγηση, επιδιώκεται η ανάιρεση της πλάνης, φωτίζοντας την αλήθεια με το φως του Ευαγγελίου και της Ορθόδοξης Παράδοσης.

Τό τελευταίο και πιο σημαντικό στάδιο είναι η ένταξη του ανθρώπου στην Εκκλησία, όπου του προσφέρεται η ολοκληρωμένη πνευματική θεραπεία.

Αυτό το τρίτο στάδιο αποτελεί και τη μεγαλύτερη ειδοποιό διαφορά σε σχέση με κάθε ξένη πρωτοβουλία γονέων.

Η Π.Ε.Γ. δεν περιορίζεται απλώς στην κοινωνική αποκατάσταση του ανθρώπου, αλλά στοχεύει στην πλήρη ελευθερία, τη σωτηρία και τον αγιασμό του, που ολοκληρώνονται μέσα από την ένταξή του στο σώμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

Τραγωδία στο Πετροχάν της Βουλγαρίας

Στή γειτονική μας Βουλγαρία, τόν Φεβρουάριο του 2026, στήν όρεινή περιοχή του Πετροχάν, συνέβη ένα τραγικό γεγονός. Έξι νέοι άνθρωποι, ανάμεσά τους και ένα παιδί 15 ετών, εντοπίστηκαν νεκροί σε δύο διαφορετικά σημεία της περιοχής. Σύμφωνα με τά βουλγαρικά μέσα ενημέρωσης, ή υπόθεση παραμένει υπό διερεύνηση, με τίς μέχρι τώρα εκτιμήσεις νά κάνουν λόγο γιά σύνθετη περίπτωση, στήν όποία φαίνεται νά συνυπάρχουν στοιχεία ανθρωποκτονίας και αυτοκτονίας¹.

Καθώς προχωρά ή έρευνα, οί Αρχές στρέφουν τήν προσοχή τους και στό περιβάλλον μέσα στό όποιο ζούσαν οί άνθρωποι αυτοί, καθώς φαίνεται ότι είχαν σχέση μέ τήν ομάδα “National Protected Areas Control Agency”, ή όποια παρουσιαζόταν ως περιβαλλοντική οργάνωση. Σύμφωνα μέ έπίσημη έκθεση του Υπουργείου Έσωτερικών της Βουλγαρίας, είχαν φτάσει ήδη από προηγούμενα χρόνια καταγγελίες πρός τίς Αρχές γιά τή δράση της ομάδας². Γιά τόν λόγο αυτό διερευνώνται προσεκτικά και οί συνθήκες ζωής μέσα στή συγκεκριμένη κοινότητα, χωρίς μέχρι στιγμής νά έχει αποδοθεί συγκεκριμένη ευθύνη.

Μέσα σε αυτό τό πλαίσιο, ή Βουλγαρική Ορθόδοξη Έκκλησία τοποθετήθηκε μέ λόγο νηφάλιο και ουσιαστικό. Σε έπίσημη ανακοί-

νωση του Κλήρου της Έπισκοπής Λόβετς πρός τόν πιστό λαό και τήν κοινωνία έπισημαίνεται, ότι στήν έποχή μας εμφανίζονται όλο και συχνότερα ομάδες και κινήσεις πού υπόσχονται νόημα, έσωτερική πληρότητα και πνευματικότητα, αλλά στήν πραγματικότητα οδηγούν τόν άνθρωπο σε απομόνωση και έξαρτηση. Ιδιαίτερη άναφορά γίνεται στόν τρόπο μέ τόν όποιο τέτοιες ομάδες καλλιεργούν τήν αίσθηση μιās κλειστής και «έκλεκτής» κοινότητας, μέσα στήν όποια ό άνθρωπος απομακρύνεται σταδιακά από τό ευρύτερο κοινωνικό και έκκλησιαστικό του περιβάλλον. Μέ τόν τρόπο αυτό, όπως τονίζεται, διαταράσσεται ή έλευθερία του προσώπου και αλλοιώνεται ή σχέση του μέ τήν αλήθεια. Η Έκκλησία υπογραμμίζει, ότι ή αποκοπή από τή ζωντανή έκκλησιαστική έμπειρία και ή άκριτη έμπιστοσύνη σε πρόσωπα ή ιδέες μπορούν νά οδηγήσουν τόν άνθρωπο σε πνευματική σύγχυση και, σε όρισμένες περιπτώσεις, σε όδυνηρά άδιέξοδα³.

Δέν είναι ή πρώτη φορά πού τραγικά γεγονότα συνδέονται μέ κλειστές ομάδες ανθρώπων. Στήν ιστορία έχουν καταγραφεί περιπτώσεις, όπου άνθρωποι πού ζούσαν μέσα σε απομονωμένες κοινότητες, κάτω από τήν έντονη έπιρροή ενός ήγέτη, οδηγήθηκαν σε άκραίες πράξεις. Τό 1978 στή Γουιάνα, στήν υπόθεση του Jonestown, περισσότεροι από 900 άνθρωποι έχασαν τή ζωή τους μέσα σε μιá κλειστή θρησκευτική κοινότητα υπό τόν Jim Jones⁴. Τό 1997, στίς Ηνωμένες Πολιτείες, μέλη της ομάδας Heaven’s Gate, μέ ήγέτη τόν Marshall Applewhite, αυτοκτόνησαν όμαδι-

1. “Police and Prosecutors Release More Details in the ‘Petrohan’ Case Involving Deaths of Six People,” BNT News, February 18, 2026, <https://bntnews.bg/news/police-and-prosecutors-release-more-details-in-the-39petrohan-39-case-involving-deaths-of-six-people-in-suspected-murder-1379910news.html> (άνακτήθηκε 5 Μαρτίου 2026) βλέπε και “Investigation into February 2026 Multiple Deaths Tragedy Still in Progress,” Bulgarian News Agency (BTA), 1 Απριλίου 2026, <https://www.bta.bg/en/news/bulgaria/1097079-investigation-into-february-2026-multiple-deaths-tragedy-still-in-progress> (accessed March 5, 2026).

2. Министерство на вътрешните работи, Дирекция „Инспекторат“, „Доклад относно извършена проверка на работата по получени сигнали срещу дейността на сдружение ‘Национална агенция за контрол на защитените територии’“, 17 Φεβρουαρίου 2026, <https://www.mvr.bg/press/aktualna-informacia/novini/88832> (άνακτήθηκε 5 Μαρτίου 2026).

3. Българска православна църква – Българска Патриаршия, «Декларация на свещенството на Ловчанска епархия към вярващия народ и обществото» (Δήλωση του Κλήρου της Έπισκοπής Λόβετς πρός τόν πιστό λαό και τήν κοινωνία), 4 Μαρτίου 2026, <https://bg-patriarshia.bg/news/deklaratsiya-na-sveshtenstvoto-na-lovchanska-eparhia-kam-vya> (άνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

4. Encyclopaedia Britannica, “Jonestown,” <https://www.britannica.com/event/Jonestown> (άνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026)· βλέπε και BBC News, “Jonestown: The Cult that Ended in Mass Death,” <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/165712.stm> (άνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

κά, πιστεύοντας ότι ή ψυχή τους θά μεταβεί σέ ανώτερη ύπαρξη πού συνδεόταν, κατά τίς πεποιθήσεις τους, μέ τήν έλευση τοῦ κομήτη Hale-Bopp⁵. Αντίστοιχα περιστατικά καταγράφηκαν καί στήν Εὐρώπη, κυρίως στήν Ἑλβετία καί τή Γαλλία, μέ τήν ομάδα τοῦ Τάγμα-τος τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἡλίου (Order of the Solar Temple), πού συνδέεται μέ τούς Joseph Di Mambro καί Luc Jouret, στήν ὁποία μέλη τῆς ομάδας ἔχασαν τή ζωή τους σέ σειρά γεγονό-των τῆ δεκαετία τοῦ 1990, στό πλαίσιο μιᾶς μυ-στικιστικῆς αντίληψης περί «μετάβασης» σέ ἀνώτερο πνευματικό ἐπίπεδο⁶. Ἀνάλογο πα-ράδειγμα ἀπό τήν Ἀσία ἀποτελεῖ ἡ ὁργάνωση Aum Shinrikyo στήν Ἰαπωνία, ὑπό τόν Shoko Asahara, ἡ ὁποία τό 1995 προχώρησε σέ ἐπίθε-ση μέ ἀέριο σαρίν στό μετρό τοῦ Τόκιο, μέ τρα-γικές συνέπειες γιά δεκάδες ἀνθρώπους⁷.

Τά φαινόμενα αὐτά δέν ἀνήκουν μόνο στό παρελθόν. Τό 2000 στήν Οὐγκάντα, ἑκατο-ντάδες μέλη τῆς ομάδας «Movement for the Restoration of the Ten Commandments of God» βρέθηκαν νεκρά, σέ ἓνα γεγονός πού ἀρχικά θεωρήθηκε μαζική αὐτοκτονία, ἀλλά στή συ-νέχεια ἐρευνήθηκε καί ὡς μαζική ἀνθρωπο-κτονία⁸. Πιό πρόσφατα, τό 2023, στήν Κένυα ἀποκαλύφθηκε μιᾶ συγκλονιστική ὑπόθεση, ὅπου ἑκατοντάδες ἀνθρώποι ἔχασαν τή ζωή τους ἀκολουθώντας τίς ὁδηγίες τοῦ θρησκευ-τικοῦ ἡγέτη Paul Mackenzie Nthenge, ὁ ὁποῖος

τούς προέτρεπε νά σταματήσουν νά τρέφο-νται, μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἔτσι θά «συναντή-σουν τόν Θεό»⁹. Τά γεγονότα αὐτά, ὅσο διαφο-ρετικά καί ἂν εἶναι μεταξύ τους, δείχνουν κάτι κοινό: ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπομονώνεται μέσα σέ ἓναν κλειστό κύκλο καί ἐμπιστεύεται ἀπό-λυτα πρόσωπα ἢ ιδέες χωρίς διάκριση, μπορεῖ νά ὁδηγηθεῖ σέ πολύ τραγικές καταστάσεις.

Τό γεγονός πού συνέβη στή Βουλγαρία, ἔάν οἱ ἐρευνες ἐπιβεβαιώσουν τίς μέχρι τώ-ρα ἐκτιμήσεις, ἔρχεται νά προστεθεῖ σέ μιᾶ θλιβερή σειρά παρόμοιων περιστατικῶν. Καί δέν ἀφορᾷ μόνο μιᾶ ἄλλη χώρα· ἀποτελεῖ ἓνα σοβαρό καί ἐπίκαιρο μήνυμα καί γιά τή δική μας πραγματικότητα. Καί στήν Ἑλλάδα συναντοῦμε συχνά μορφές «ἐναλλακτικῆς πνευματικότητας» ἡ ομάδες πού προτείνουν ἓνα διαφορετικό τρόπο ζωῆς, χωρίς ὅμως ἐκκλησιαστική ἀναφορά καί διάκριση. Δέν χρειάζεται νά κινδυνολογοῦμε οὔτε νά βγά-ζουμε βιαστικά συμπεράσματα· χρειάζεται ὅμως ἐργήγορη καί διάκριση. Νά μήν εἴμα-στε καχύποπτοι ἀλλά ὑποψιασμένοι.

Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τόν ἄνθρωπο σέ ζω-ντανή κοινωνία μέ τόν Θεό καί τοὺς ἀδελφούς του, μέσα σέ κλίμα ἐλευθερίας καί σεβασμοῦ. Ἀντίθετα, οἱ κλειστοὶ κύκλοι, μέ πρόσωπα πού λειτουργοῦν ὡς «ἀρχηγοὶ» ἢ «γκουροῦ» καί συγκεντρώνουν ἐξουσία, ὑπόσχονται εὐκολες λύσεις πού τελικά δέν μποροῦν νά προσφέ-ρουν. Μερικὲς φορές, μάλιστα, τέτοιες ομάδες καλύπτονται πίσω ἀπὸ χριστιανικά ἢ ἐκκλη-σιαστικά προσωπεῖα, χωρίς νά ἀρνοῦνται ἀνοιχτὰ τήν Ἐκκλησία, γεγονός πού δυσκο-λεύει ἀκόμη περισσότερο τή διάκριση. Στὴ ζω-ντανή σχέση μέ τόν Χριστό, μέσα στήν Ἐκκλη-σία, ὁ ἄνθρωπος δέν χάνεται, ἀλλὰ βρίσκει τὸ ἀληθινὸ του πρόσωπο καί μαθαίνει νά ἀγαπᾷ ἀληθινὰ καί νά δέχεται τήν ἀγάπη.

5. Encyclopaedia Britannica, "Heaven's Gate," <https://www.britannica.com/topic/Heavens-Gate> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026)· βλέπε καί BBC News, "Heaven's Gate Cult Suicide," <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/31715.stm> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

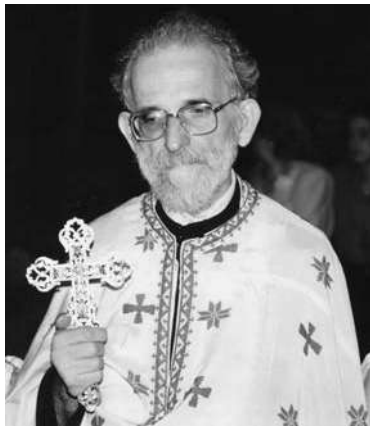
6. Encyclopaedia Britannica, "Order of the Solar Temple," <https://www.britannica.com/topic/Order-of-the-Solar-Temple> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

7. Encyclopaedia Britannica, "Aum Shinrikyo," <https://www.britannica.com/topic/Aum-Shinrikyo> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026)· βλέπε καί BBC News, "Tokyo Sarin Attack: Aum Shinrikyo," <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/407274.stm> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

8. Encyclopaedia Britannica, "Movement for the Restoration of the Ten Commandments of God," <https://www.britannica.com/topic/Movement-for-the-Restoration-of-the-Ten-Commandments-of-God> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026)· βλέπε καί BBC News, "Uganda cult deaths investigated," <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/680102.stm> (ἀνάκτηση: 5 Μαρτίου 2026).

9. Reuters, "Kenya starvation deaths latest in long list of cult tragedies," 25 Ἀπριλίου 2023,

<https://www.reuters.com/world/africa/kenya-starvation-deaths-latest-long-list-cult-tragedies-2023-04-25/> (ἀνάκτη-ση: 5 Μαρτίου 2026)· βλέπε καί BBC News, "Kenya cult deaths: What is the Shakahola forest starvation case?," <https://www.bbc.com/news/world-africa-65390299> (ἀνά-κτηση: 5 Μαρτίου 2026).

**ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΜΕ
του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου
και συνεργατών του**

1. «Η Ὁρθοδοξία μας».
2. «Η Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Πίστη-Λατρεία- Ζωή».
3. «The Orthodox Church. Its Faith, Worship and Life».
4. «Η ἀστρολογία στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
5. «Ποιμαντική ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας».
6. «Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων», (ἐκδ. Γ').
7. «Πεντηκοστιανοὶ καὶ Ὁρθοδοξία».
8. «Μετενσάρκωση ἢ Ἀνάσταση; Ὁρθόδοξη θεώρηση τοῦ Κακοῦ», (ἐκδ. Β').
9. «Ἀποκρυφισμός, Γκουρουϊσμός, «Νέα Ἐποχή»», (ἐκδ. Γ').
10. «Διαλογισμὸς ἢ προσευχή; Ὁρθόδοξη θεώρηση».
11. «Η Λατρεία τῆς «Σκοπιᾶς»», (τόμος Α').
12. «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καὶ Ὁρθοδοξία», (τόμος Γ').
13. «Η χαμένη ἀθωότητα. Περιπλανήσεις σὲ δρόμους τοῦ Ἑωσφόρου».
14. «Νεοφανεῖς αἱρέσεις-Καταστροφικὲς Λατρεῖες στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
15. «Ἐγκληματικὸ δόγμα. Ἐμπειρίες πρώην σατανιστῶν».
16. «Ὁμάδες ἀσυμβίβαστες μὲ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη», ἐκδ. Ζ' Πανορθόδοξου Συνδιασκέψεως (Ἀλίαρτος 20-26/9/1995).
17. «Ναζισμὸς μὲ ἄλλο πρόσωπο. Μεθοδεύσεις ὁλοκληρωτικῶν αἱρέσεων καὶ παραθρησκευτικῶν ομάδων».
18. «Ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων. Προβληματική καὶ στρατηγική».
19. «Νεοσατανισμός. Ὁρθόδοξη θεώρηση καὶ ἀντιμετώπιση».
20. «Ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. Πρακτικὸς ὁδηγὸς γιὰ τὴν οἰκογένεια».
21. «Τὸ Νόημα τῆς ζωῆς στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
22. «Καταστροφικὲς λατρεῖες στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ νομικὴ ἀντιμετώπισή τους».
23. «Αὐτογνωσία, αὐτοπραγμάτωση, σωτηρία».
24. «Ρωμαιοκαθολικισμός, Προτεστантиσμός καὶ Ὁρθοδοξία».
25. «Ἀφιέρωμα στὸν π. Ἀντώνιο Αλεβιζόπουλο» ἐκδ. Π.Ε.Γ.
26. Μοναχῆς Ἀντωνίας, «Νεοπεντηκοστιανοὶ στὴν Ἑλλάδα», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
27. Νικολάου Σταυριανίδη, «Θρησκευτικὴ Ἐλευθερία», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
28. Νικολάου Σταυριανίδη, «Θεοσοφία – «Νέα Ἐποχή»», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
29. Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη, «Σχεδιάγραμμα Ὁρθόδοξου Κατηχήσεως», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
30. Ἰωάννου Μηλιῶνη, «Ναὶ ἢ ΟΧΙ στὸ Χάρι Πότερ;», ἐκδ. Π.Ε.Γ. (ἐκδ. Δ').
31. Λεωνίδου Ἰ. Φιλιππίδου. «Ἡ Παγκόσμιος προσδοκία Θεανθρώπου Ἀνθρώπου», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
32. Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη, «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάς», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
33. «Ὁ ἀποκρυφισμὸς στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας», (τεύχη 1-20 σὲ 5 τόμους), ἐκδ. Π.Ε.Γ.
34. «Στατιστικὲς παγίδες» (σειρά Β'), ἐκδ. Π.Ε.Γ.
35. Κυριάκου Κυριαζόπουλου, «Σαηντολογία», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
36. Κωνσταντίνου Χολέβα, «Ποιοὶ καὶ γιατί ἀμφισβητοῦν τὴν Ἑλληνορθόδοξη παράδοση;», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
37. Ἄννας Μπουρδάκου, «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. Ἀπὸ τό Α στοῦ Ω», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
38. π. Κυριακοῦ Τσουροῦ, «Ὁ Νεοπαγανισμὸς τῆς «Νέας Ἐποχῆς»», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
39. Χρήστου Ταγαράκη, «Εἶναι ἡ γιόγκα σωματικὴ ἀσκήση-γυμναστική;», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
40. Κωνσταντίνου Παπαχριστοδοῦλου, «Προφῆτες καὶ ψευδοπροφῆτες», ἐκδ. Π.Ε.Γ.

Βιβλία ἄλλων ἐκδόσεων τοῦ συνιστοῦμε

1. π. Κυριακοῦ Τσουροῦ, «Σύγχρονες αἱρέσεις καὶ «Νέα Ἐποχή». Ποιμαντικὴ προσέγγιση - Ὁρθόδοξη ὁριοθέτηση», ἐκδ. Ἑννοια.
2. π. Χρυσοστόμου Μαϊδῶνη, Ὁριοθέτηση πίστεως, Ἀρναία 2007.
3. πρωτ. Βασιλείου Γεωργοπούλου, «Ἡ αἵρεση τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά. Τί πρέπει νὰ γνωρίζουμε», ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυθοῦντος.
4. «Ἡ Ὁμοιοπαθητικὴ ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Πίστη», ἐκδ. Π.Ε.Γ Βορείου Ἑλλάδος, (ἐξαντλήθηκε). Ὑπάρχει στὴν ἰστοσελίδα: www.orthodoxnet.gr/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=41
5. Μοναχοῦ Ἀρσενίου Βλιαγκόφτη, «Σύγχρονες Αἱρέσεις. Μὴ πραγματικὴ ἀπειλή», ἐκδ. Παρακαταθήκη (τηλ. 2310 222511).
6. Βουδιστικὲς αἱρέσεις στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας», ἐκδ. Παρακαταθήκη (τηλ. 2310 222511).

Τὰ βιβλία διατίθενται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Ἄν δὲν τὰ βρίσκετε μπορεῖτε νὰ ἀπευθυνθεῖτε στὴν Π.Ε.Γ. τηλ. 210 6396665, προκειμένου νὰ σᾶς ἀποσταλοῦν ἐπὶ ἀντικαταβολῇ.

ΚΟΥΠΟΝΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Πρός ΠΕΓ
Μεσογείων 429
Άγία Παρασκευή, Τ.Κ. 153 43
Τηλ.: 210-63.96.665, FAX: 210-60.82.219

Παρακαλώ νά μου στείλετε τό/ά βιβλίο/α

στην παρακάτω διεύθυνση μου:

Επώνυμο: Όνομα:

Όδός & αριθμός:

Ταχ. Κωδ. & Πόλη: Τηλ.:

Παρακαλώ όπως μου αποσταλούν επί αντικαταβολή.

Ό παραγγέλλων

Ό ΔΙΑΛΟΓΟΣ κυκλοφορεί καί αποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ.

ΚΟΥΠΟΝΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΜΑΣ*

Πρός ΠΕΓ
Μεσογείων 429
Άγία Παρασκευή, Τ.Κ. 153 43
Τηλ.: 210-63.96.665, FAX: 210-60.82.219

Παρακαλώ, μέ ενδιαφέρει νά μου αποστέλλετε τό περιοδικό «ΔΙΑΛΟΓΟΣ» στην παρακάτω διεύθυνση μου:

Επώνυμο: Όνομα:

Όδός & αριθμός:

Ταχ. Κωδ. & Πόλη: Τηλ.:

* Συμπληρώνεται σέ περίπτωση αλλαγής διεύθυνσεως ή έγγραφης νέου παραλήπτου.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

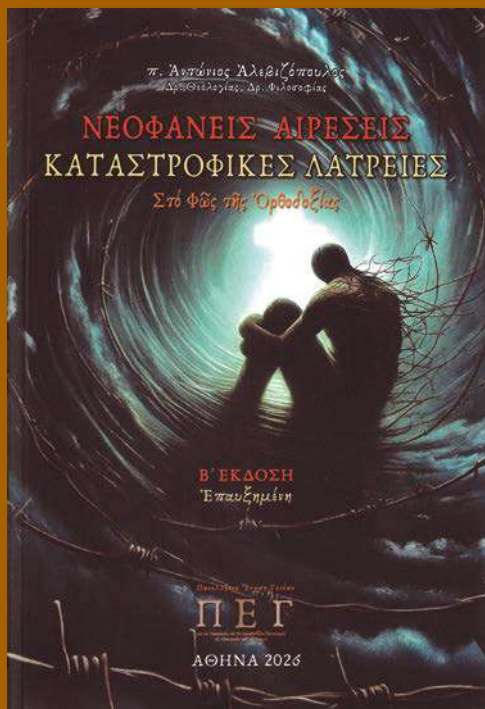
Τ.Θ. 60120

153 10 ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Γλυκών Νερών
Αριθμός Αδείας 104

Κωδικός: 4981 ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ - ΑΡΙΘ. ΑΔΕΙΑΣ 528/95

ΝΕΟΦΑΝΕΙΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΛΑΤΡΕΙΕΣ

Σήμερα, οί ποικίλες αίρετικές καί παραθρησκευτικές ομάδες ἀναπτύσσουν τεράστια δραστηριότητα στόν θρησκευτικό χώρο. Ἡ κοινωνία μοιάζει μέ μιά πραγματική «ύπεραγορά-θρησκεία», ὅπου ὁ «καταναλωτής» ἔχει πρόσβαση σέ ἀμέτρητες κοσμοθεωρίες καί θρησκευτικά ἢ ψευδοθρησκευτικά συστήματα, πού ὑπόσχονται λύσεις γιά κάθε πτυχή τῆς ζωῆς: οἰκογενειακά, ἐπαγγελματικά, κοινωνικά, ἐθνικά, ἀκόμη καί παγκόσμια προβλήματα.

Οἱ «ἱεραπόστολοι» τῶν νέων κινήματων βρίσκονται παντοῦ, ἀξιοποιῶντας τήν τεχνολογία, τήν ψυχολογία καί τήν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου γιά νόημα. Οἱ προσφορές τους εἶναι ἀνάμεικτες: πέρα ἀπό τήν ὑπόσχεση ὅτι θά λύσουν ὅλα τά προβλήματα, διακηρύσσουν ὅτι κατέχουν τή μοναδική ἐρμηνεία τῆς Βίβλου, τήν ἀποκάλυψη τοῦ ἐσώτερου νοήματός της, τήν ὑπεράνθρωπη διεύρυνση τῆς συνείδησης καί τήν κατασκευή τοῦ «ὑπερανθρώπου».

Ἡ ὑπόσχεση γιά ἐσωτερική δύναμη, ἀπόλυτη γνώση καί πνευματική ἀνάταση γίνεται ὄπλο προσηλυτισμοῦ, ὀδηγώντας πολλούς σέ ἐξάρτηση καί ἐκμετάλλευση. Ἐν τέλει, ὁ κίνδυνος δέν ἐντοπίζεται μόνο στήν πλάνη τῶν δογμάτων, ἀλλά καί στήν ψυχολογική καί κοινωνική ἀπομόνωση πού προκαλοῦν, μετατρέποντας τόν ἄνθρωπο ἀπό ἐλεύθερο πρόσωπο σέ ὄργανο ἐνός κλειστοῦ συστήματος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΕΙΤΕ ΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ, ἢ τήν Π.Ε.Γ., τηλ. 210 6396.665.

Τό βιβλίο αὐτό τῆς κ. Ἀννας Μπουρδάκου εἶναι μοναδικό στό εἶδος του. Ἡ συστηματική παράθεση τῶν σχετικῶν ἀποσπασμάτων ἀπό πρωτογενεῖς πηγές –τίς ἐκδόσεις τῆς ἴδιας τῆς ἐταιρείας “Σκοπιά” τῶν “μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά”–, κατά θέματα καί κατά ἀλφαβητική σειρά, ἀποτελοῦν αὐταπόδεικτο μέσο τῶν ἀνακολουθιῶν καί τῶν παλινوديῶν τῆς ἐταιρείας “Σκοπιά” σχετικά μέ τίς παλαιότερες καί μέ νεώτερες τυχόν ἀλλαγές τῶν κατὰ καιροῦ διδασκαλιῶν της. Δίνει τήν δυνατότητα στόν ἀναγνώστη, καί ἰδιαίτερος στόν ἀσχολούμενο μέ τήν ἀπολογητική τῆς Ἐκκλησίας μας ἔναντι τῆς πλάνης, νά ἔχει ἀντικειμενική καί εὐχερῆ πρόσβαση στίς πηγές τῆς ἴδιας τῆς “Σκοπιάς”.

Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀποκαλύπτονται οἱ πλάνες τοῦ “ἀγωγοῦ τοῦ Ἰεχωβά”, χωρίς νά παραποιῶνται ἢ νά ἐρμηνεύονται ἐνδεχομένως αὐθαίρετα οἱ κατὰ καιροῦ διδασκαλίες του.

**ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΕΙΤΕ ΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ,
ἢ τήν Π.Ε.Γ., τηλ. 210 6396.665.**

